

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. Qua ratione dilue[n]dæ sint obiectiones co[n]tra gratia[m] & gloriam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

proportione, etiam de prædestinatione eorundem in statu naturæ integræ, atque etiam de prædestinatione Angelorum intelligenda sunt. Hanc assertionem contra quosdam, qui hic aliqua distinctione vtuntur, tradit Suarez hic lib. 1. de prædestinat. cap. 9. numero 2. 4. & 11. ex cõmuni sententia auctorum, quos dubio præcedenti tertio loco pronostra sententia, seu gratuita prædestinatione ad gloriam retulimus: vniuersim enim isti de prædestinatione loquuntur; neque inter eos, aut statum vtrumque naturæ lapsæ & integræ distinguunt. Rationes etiam & authoritates vtrinque sunt vniuersales; nec potest congrua aliqua diuersitatis ratio assignari. Neque verum est, Augustinum lib. de corrept. & grat. cap. 10 & 11. de Angelis, & alibi passim de hominibus in statu naturæ integræ oppositum docere; eamque esse ferè communem eruditorum apprehensionem, &c. hæc enim omnia absque fundamento dicuntur. Certè S. Thomas hic quæst. 23. artic. 1. ad 3. dum ait: *Prædestinari conuenit Angelis, sicut & hominibus*, satis significat, se in hac materia, ac speciatim postea artic. 4. vbi electionem ad gloriam priorem facit prædestinatione mediõrum, generatim de omnium tam Angelorum, quàm hominum prædestinatione loqui. Sicut etiam vtrorumque in ordine ad gratiam eandem rationem esse indicat S. Thomas quæst. 20. artic. 4. ad 2. quicquid Ockam, Gabriel, & Catharinus dubio præcedenti, pro secunda sententia citati vniuersim negent, Angelos ante præuisionem meritorum fuisse prædestinatos ad gloriam; cum tamen de quibusdam hominibus id concedant: & quicquid etiam alij nonnulli quosdam ex Angelis ita prædestinatos dicant, alios non item; apud Suarez loco citato. Ratio specialis quoad statum naturæ integræ & lapsæ, est, quia prædestinatio hominum etiam in statu naturæ lapsæ viuentium, facta est ante præuisionem peccati, vt dicitur dub. 8. non est ergo diuersa ab ea, quæ fuisset in statu naturæ integræ, siue Iustitiæ originalis. Plura dubio sequenti.

D V B I V M V.

Qua ratione diluenda sint obiectiones contra gratuitam prædestinationem ad gratiam & gloriam.

Ad S. Thom. 1. p. q. 23. a. 5.

Explicata veriori sententia de Prædestinatione, & suppositis quasi fundamenti loco ijs, quæ hac quæst. dub. 1. 3. & 4. & disput. 2. quæst. 5. dub. 5. docuimus, diluenda sunt obiectiones, quæ aduersus eam obijciuntur à contrariæ sententiæ authoribus; quæ duplicis sunt generis. Quædam solum impugnant gratuitam prædestinationem ad gloriam: alia ex æquo impugnant tum gratuitam prædestinationem ad gloriam, tum etiam discretionem & selectionem gratiæ congruæ, electorum propriæ. Prioris generis referuntur & opponuntur à

Vasquio disp. 89. cap. 2. 3. 6. 7. 9. 11. posterioris generis ab alijs.

Primò igitur contra hanc gratuitam prædestinationem ad gloriam obijciuntur omnia illa Scripturæ loca, quibus & vita æterna tanquam merces destinatur rectè operantibus, & simul etiam docetur, gloriam à Deo reipsa conferri ob præuisa aut exhibitæ merita, vt Matth. 25. *Venite benedicti Patri, possidere paratum vobis regnum ab origine mundi: Esurienti enim, & dedistis mihi manducare.* 1. Corinth. 2. *Oculum non vidit, &c. quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum.* Iacobi 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod promisit Deus diligentibus se?* Quæ sola Scripturæ loca obijcit Vasquez disp. 89. cap. 2.

Respondeo primùm, vitam æternam tanquam præmium & mercedem destinari posse, ac reipsa fuisse prædestinatam etiam ante præuisa merita, vt dictum dubio præcedenti, assertionem 6. Respondetur secundo, ijs locis solum probari, in Deo esse voluntatem & propositum, seu destinationem animi, qua ab æterno voluerit conferre gloriam adultis ob præuisa vel exhibitæ merita, puta propter elemosynam, dilectionem, fidem, &c. id verò propositum solum ad ordinem executionis spectare, nec excludere aliud prius propositum prædestinationis ad ordinem intentionis pertinens, quo Deus gratis, & ante præuisionem meritorum decreuerit conferre saluandis omnibus gloriam, dictum dub. præcedent. assert. 5. & dub. 3. in explicatione sententiæ S. Augustini, & generatim supra disp. 2. quæst. 5. dub. 5. Accedit, quod primus locus potius faueat nostræ sententiæ, vt dictum dub. præced. assert. 3. Sed & tertius locus potius nostræ sententiæ patrocinatur. Neque enim Apostolus docet, diuites in fide fuisse electos, vt essent hæredes regni, vt indicat Vasquez, sed pauperes in hoc mundo fuisse electos, tum vt essent diuites in fide, tum vt essent hæredes regni. Sicut ergo gratis electi sunt, vt essent diuites in fide, quod nemo negat, ita etiam existimandum est, gratis fuisse electos, vt essent hæredes regni.

Dices primò. Si Deus semel priori aliquo decreto voluntatis decreuit saluandis gloriam gratis, tum non poterit non etiam in executione gratis eam conferre: id ipsum enim fit, quod Deus decreuit. Quare nonnulli dixerunt, primam electionem gratuitam ad gloriam, contradictoriè opponi posteriori illi, quæ est ex præuisis meritis. Respondetur cum Suarez hic lib. 1. cap. 8. numer. 26. æquiuocationem manifestam committi in argumento circa voculam *Gratis*. Si enim appellet in antecedente obiectum diuinæ voluntatis, videlicet gloriæ collationem, ita vt sensus sit, Deum decreuisse priori illo decreto gloriam conferre gratis, vera est sequela, si autem solum appellet actum liberum, seu decretum diuinæ voluntatis, ita vt sensus sit, Deum gratis & ante præuisionem meritorum eodem illo decreto decreuisse gloriam, etsi non gratis conferendam, falsa est sequela. Et hoc posteriori solum sensu dictum est, gratis & absque præuisis meritis prædestinatam gloriam: siquidem Deus ipsius gloriæ collationem in ipsa executione gratis faciendam nunquam adultis prædestinavit: imò potius etiam priore illa voluntate seu decreto prædestinationis Deum decreuisse,

adul-

adultis gloriam tanquam mercedem seu præmium, iam antea diximus dub. præced. assert. 6. Quare nulla planè est contraditio, Deum habere decretum gratuitum conferendi gloriam, seu absolutè, seu tanquam præmium & mercedem cum voluntate saltem implicita meritorum; & habere aliud decretum ratione posteriori quasi executivum conferendi gloriam ex præiudicatis meritis: quia decreta illa non sunt contraditória ex parte obiecti; quia conferre gloriam absolutè, aut etiam per modum præmij vel mercedis, & conferre gloriam ex præiudicatis meritis, non sunt contraditória, sed disparata & subordinata. Vti prima destinatio Principis proponendi brauium viriliter certantibus & vincuntibus est gratuita; tamen si voluntas executiva conferendi præmium post peractum certamen & reportatam victoriam non est gratuita, sed iusta, & ex debito, vt sæpius dictum.

Dices secundò. Deus ita rem ab æterno definit faciendam, sicut in tempore facit, & contra; iuxta Fulgentium lib. de Incarnat. sub fin. vbi ait: *Deus non aliter perficit in opere, quam in sua sempiterna atq. incommutabili habet voluntate dispositum.* Ergo si Deus gratis ab æterno hominem prædestinat ad gloriam, etiam in tempore gratis eidem conferet gloriam: quod est falsum.

Respondeo antecedens verum esse, si vocata, dicat similitudinem ex parte obiecti, non autem est verum, si dicat similitudinem ex parte actus: longè enim alia ratio est actus diuini in se spectati, quam executionis in tempore: ille enim infinitus est & æternus, hæc finita & temporalis: ita in præsentem ille gratuitus est, si de prima prædestinatione ad gloriam loquamur, collatio autem ipsius gloriæ in tempore iusta & debita: Secus est de voluntate executiva, cuius in proposito par est ratio cum executione.

Secundò speciatim obijciuntur illa Scripturæ loca, in quibus præscientia diuina antepositur prædestinationi. Vt Rom. 9. *Quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui.* Rom. 11. *Non repulit Deus plebem suam, quam præsciuit.* 1. Pet. 1. *Electis aduenis secundum præscientiam Dei Patris.* Significatur ergo, præscientiam meritorum priorem esse prædestinationem ad gloriam.

Respondetur primò, si hoc argumentum aliquid probaret, probaret etiam, gratiam congruam (de qua in primis etiam locutum esse Apostolum, vbi de electione agit, negari à nemine potest) datam esse ob meritorum, seu post meritorum præscientiam, quod tamen nemo verè dixerit: quicquid nonnulli recentiores de operibus ex viribus naturæ factis dixerint, quos refutauimus supra quæstion. 4. dub. 3.

Respondetur secundò, non esse hic sermonem de præscientia meritorum absolutà, aut vlla omnino scientia visionis: sed vel de præscientia simplicis intelligentiæ, quomodo S. Thomas in eum locum Apostoli: *Quos præsciuit & prædestinauit*, ait, Deum non omnes prædestinasse quos præsciuit; vel de scientia approbationis & amicitia, seu perpetuæ dilectionis erga electos: quæ propterea præscientia dicitur, quia re & ratione antecedit omnem bonum usum liberi arbitrij. Vt sensus sit, quos Deus præsciuit,

scientia approbationis, seu quod idem recidit, quos dilexit, vt rectè Bellarminus de grat. & lib. arbit. lib. 2. cap. 13. Eodem sensu dicitur Amos 3. vers. 1. *Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terræ: & è contrario Matth. 25. vers. 12. Nescio vos, &c.* Eodem spectat, quod Augustinus lib. de bono perseverant. cap. 18. ait: *Nullus igitur, qui hac intelligit, negare vel dubitare permittitur, vbi ait Apostolus: Non repulit Deus plebem suam, quam præsciuit, prædestinationem significare voluisse, præsciuit enim reliquias, quas secundum electionem gratiæ fuerat ipse factururus, hoc est ergo, Prædestinauit: sine dubio enim præsciuit, si prædestinauit: sed prædestinasse est hoc præscisse, quod fuerat ipse factururus.*

Tertio obijciuntur ea Scripturæ loca, quibus aliqui prædestinati & electi dicuntur occasione ruinæ ac peccati aliorum; quod proinde prius præiudicatum fuisse necesse est; vt S. Matthias in locum Iudæ proditoris Act. 1. v. 24. Gentiles in locum Iudæorum, Matth. 21. v. 43. Rom. 11. Quo pertinet etiam illud Apoc. 3. v. 11. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Quod si permissio peccati alterius præiudicatum fuit ante electionem ad gloriam: Ergo & cætera media salutis, adeoque etiam merita saluandorum.

Respondetur. Nec in villo horum locorum, nec a libi vsquam in Scriptura, dicuntur aliqui prædestinati occasione ruinæ ac peccati aliorum. Sed Matth. 21. v. 43. solum dicitur: *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Roman. 11. v. 11. Iudæorum delictum dicitur salus esse gentibus: quæ omnia, sicut & citatus ex Apocalypsi locus ad executionem pertinent. Solus ille locus Act. 1. v. 24. *Ostende, quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius & Apostolatus, de quo præuicatus est Iudas;* non quidem prædestinationis voce utitur, sed Electionis: loquitur autem de electione non ad gloriam, sed ad officium Apostolatus, vt expressè in textu habetur: alioqui colligi posset, Iosephum, qui electus non fuit, prædestinatum ad gloriam non fuisse; quod est absurdum. Accedit quod si maximè etiam de electione ad gloriam sermo esset, id tamen non de prima, sed de executiva electione intelligendum esset, vt ad primam obiectionem responsum.

Quarò obijciuntur paucula quædam testimonia Augustini, & ex SS. Patribus ij, qui Augustinum antecesserunt, præsertim græci, qui prædestinationem secundum præscientiam docuerunt, vt ex B. Prospero dat. præced. assert. 3. retulimus.

Respondeo quod ad Augustinum attinet, iam antea dub. 3. ea loca fuisse explicata, ipsæque alia multò grauioris momenti opposita. Quod verò ad alios Patres attinet, triplex est responsio; prout etiam de eorum sensu triplex est sententia. Prima non solum concedit, Patres istos in ea fuisse sententia, sed simul etiam fatetur, eis in hac ipsa re ex instituto fuisse aduersatum S. Augustinum, quasi electio & prædestinatio, de qua ex instituto contra Pelagianos & Massilienses disserit Augustinus, sit ipsa electio ad gloriam. Ita docent Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot. 251. & 252. Driedo lib. de concord. lib. arbit. 1. p. c. 2. & 4. Ruardus art. 7. Sed quanquam hæc sententia falsa sit; cum non de electione ad gloriam, sed ad gratiam potissimum Augustino cum aduersarijs fuerit controuersia, vt bene ostendit Vasquez

disp. 89. cap. 3. & 4. si tamen vel maximè vera esset, nil ea nostræ sententiæ præiudicaret: quandoquidem ex dictis dub. præced. constat, S. Augustini sententiam in hac materia de prædestinatione merito cæteris præferri.

7 Secunda sententia, seu explicatio eorum Patrum concedit, istos quidem Patres in ea fuisse sententia, sed ex falso fundamento, seu adiuncta falsa persuasione, quia scilicet ante damnatum Massiliensium errorem simul existimabant, etiam prædestinationem ad primam gratiam esse ex meritis quibusdam, seu operibus liberi arbitrij præiudicatis. Ita Vasquez disput. 89. cap. 3. & disput. 91. cap. 8. & 9. ait, non solum plerosque græcos Patres in ea fuisse sententia, speciatim Origenem, Chrysostomum, Theodoretum, Theophylactum, Occumenium, sed etiam ex latinis Ambrosium, Hieronymum, Sedulium, præter Faustum Regiensium, quem Massiliensium assecclam fuisse, iam supra notauimus: quare addit Vasquez numero 16. de Græcis Patribus in primis loquens: *Eorum auctoritate, quanquam alioquin maximi momenti est, hanc sententiam (de prædestinatione ad gloriam ex præiudicatis meritis) nollem confirmare.*

8 Et facit in huius sententiæ confirmationem primò, quod Augustinus ipse etiam de se fatetur lib. 1. Reract. cap. 24. se in eo quandoque errore (Massiliensium) fuisse, lib. exposit. proposit. ex epist. ad Roman. quasi initium fidei, aut fides ipsa sit ex nobis. Quod etiam lib. de bono perseuer. cap. 21. & agnoscit, & utcumque excusat: *Interest, inquit, quantum, & in quibus erretur, & quam facile quisq. corrigat, vel quanta pertinacia suum defendere conetur errorem.*

Secundò quia B. Prosper in epistola ad August. citata, ipsemet non obscure indicat, ita sentire viros esse Patres illos de prædestinatione & electione, tum ad gratiam scilicet, tum ad gloriam; siquidem obijciendo ait: *Retractatis priorum de hac re opinionibus, serè omnium par inuenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt, &c.* Nec enim dubium est, Proserum de prædestinatione ad gratiam in primis locutum.

9 Tertio Augustinus ipse lib. 1. de prædestinatione Sanct. cap. 14. cum ad eam obiectionem respondet, inter alia satis indicat, nihil causæ esse, cur hac in re Patrum illorum sententiâ ipse magnoperè premaratur, cum ait: *Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæres oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad soluendum questione versari; quod procul dubio facerent, si responderet talibus cogentur? Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breuiter quibusdam scriptorum suorum locis & transcurter attingerent, immorarentur verò in eis, qua aduersus alios inimicos Ecclesiæ disputabant, &c.* Sed qui sententijs Tractatorum instrui volunt, oportet, ut istum librum sapientiæ, ubi legitur, *captus est, ne malitia mutaret intellectum eius, omnibus Tractatoribus anteponan.*

10 Sed quanquam ista responsio ad nostrum institutum planè sufficit; siquidem Augustini & assecclorum sententia, hac in re, cæteris non nisi obiter de hac re locutis, merito anteponeretur, ut dictum; neque enim verum est, quod Vasquez cit. cap. 3. addit,

S. Augustinum hac in re idem cum Patribus illis, prædestinationem ad gloriam ex præiudicatis meritis asserentibus, docuisse, ut dub. 3. dictum: nihilominus tamen verior est tertia responsio, Patres antiquiores, qui Augustinum antecesserunt, obscurius quidem, necita ex professo hac de re disseruisse, imò verò nondum exorta Pelagianorum hæresi, liberius & securius fuisse locutos; reipsa tamen hac in re, siue sermo sit de prædestinatione ad gratiam, siue ad gloriam, Augustino contrarios minimè fuisse; sed tam prædestinationem ad gratiam, quam ad gloriam existimasse esse gratuitam. In hunc sensum ipsemet S. Augustinus lib. de bono perseuer. cap. 18. & 19. copiose disserit.

Et primò quidem, quod dicunt Patres, Electionem Dei & gratiæ distributionem esse secundum præscientiam, id ipse ita explicare conatur, ut de præscientia non visionis, quæ prædestinationem sequitur, sed iuxta Scripturæ phrasin, de præscientia Dei practica & approbationis (quo modo ad secundum argumentum ex Scriptura petitur superius responsum est) quæ est ipsa Sanctorum prædestinatio, fuerint locuti. Ita cap. 18. sub finem ait: *Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos Verbi tractatores legimus Dei præscientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem prædestinationem intelligere? Magis autem fortasse voluerunt, hoc verbo in ea re vii, quod & facilius intelligitur, & non repugnat, imò & congruit veritati, qua de prædestinatione gratia prædicatur.*

12 Secundò opponit S. Augustinus alia Patrum testimonia, quibus gratuitam prædestinationem ad gratiam asseruerunt; præsertim S. Cyprianum lib. de mortalitate, & S. Ambrosium lib. de fuga seculi cap. 1. qui ait: *Non enim in potestate nostra est cor nostrum, & nostræ cogitationes: quod omnis qui humiliter & veraciter pius est, esse verissimum sentit, &c.* Quare cit. lib. de bono perseuer. cap. 19. ita loquitur Augustinus: [Puto tamen eis, qui de hac re sententijs Tractatorum requirunt, sanctos & in fide atque doctrina Christiana laudabiliter vsquequaque diffamatos viros, Cyprianum & Ambrosium, quorum tam clara testimonia posuimus, debere sufficere, & debere ad verumque, id est, ut gratiam Dei gratuitam, sicut credenda atque prædicanda est, per omnia credentes, per omnia prædicent, & eandem prædicationem prædicationi, qua hortamur pigros, vel corripimus malos, non opinentur aduersam: quia & isti viti, cum sic prædicarent Dei gratiam, ut vnus eorum (Cyprianus) diceret, in nullo gloriantur, quando nostrum nihil sit; alter autem, non esse in potestate nostra cor nostrum & nostras cogitationes; non tamen hortari & corripere destiterunt, ut fierent præcepta diuina, &c.] Et infra rursum: [Vnde supradicti Tractatores excellentissimi diuinorum eloquiorum, & gratiam Dei veram, sicut prædicanda est, prædicarunt, id est, quam nulla merita humana præcedunt, & ad facienda diuina præcepta instanter hortati sunt, ut qui haberent donum obedientiæ, quibus iussis obediendum esset, audirent, &c.] His postea ibidem adiungit Augustinus alia testimonia Ambrosij, & Gregorij Nazianzeni. Et denique e. 23. sub finem concludit Augustinus: [Ac per hoc prædestinationis huius fide, quæ

contra novos hæreticos nova sollicitudine nunc defenditur; nunquam Ecclesia Christi non habuit. Ex quibus satis patet, nunquam agnovisse Augustinum, antiquiores Patres, qui iam olim ipsi etiam à Masiliensibus objiciebantur, à sua, quam de gratuita prædestinatione tradidit, doctrina fuisse alienos.

Atque hæc, quæ ex Augustino retuli, ita accipienda sentio, ut cum veteribus quidem Patribus benigna eiusmodi explicatio merito tribuatur, de Euthymio tamè, Theophylacto, & similibus Græcis recentioribus, non sit laborandum; quos etiam in rebus alijs perniciosius errasse constat. Addendum verò insuper est, SS. Patres etiam nonnunquam cum electionem ad gloriam meritis prævisis tribuerunt, locutos non de prima intentione, seu prædestinatione gloriæ, sed de voluntate executiva, sicut & Augustinum & Scripturas assert. 6. præced. dubio interpretati sumus. Quo modo commodè intelligitur illud ex commentarijs, qui Ambrosij nomine circumferuntur, in illud Rom. 9. *Scimus quoniam diligentibus Deum, &c. ipsos quos prævisit sibi devotos, ipsos elegit ad promissa premia capienda*: & illud Hieronymi epist. 150. ad Hedibiam quæstion. 10. *Non salvari irrationabiliter Deum, & absque iudicij veritate, sed causis præcedentibus*, ut ante Suarezium lib. 3. de auxili. cap. 18. à numero 3. bene etiam Bellarminus, lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 14. notavit.

Iam verò quod ad rationes attinet, omittis ijs, quas iam antea dissolvimus; nimirum. I. quòd eo prædestinationis modo, continente absolutam prædestinationem salutis nostræ, antecedentem liberam determinationem nostram, tollatur, aut impediatur liberum arbitrium, saltem, ut in potestate nostra non sit salvari aut non salvari. Quam supra, disputatio. 2. quæstione. 7. dubio 7. evidenter refutavimus, atque in ipsos adversarios retorsumus. II. Quod gloriæ gratis re ipsa adultis non conferatur; ad quam obiectionem respondimus hic in solut. secundi argumenti. III. Quod braivium proponens non prius efficaciter intendat finem, quam media, sed solum post prævisionem meritorum. Quam diluimus dub. præcedent. circa assert. 3. IV. Quod frustra in Deo distinguatur duplex voluntas efficax gloriæ, una prædestinans, altera exequens. Ad quam obiectionem abundè responsum dub. præcedent. assertion. 5. Alijsque locis ibidem citatis. V. Quod etiam in humana voluntate simul appetantur efficaciter & finis & media. Quam refutavimus hæc quæstion. dubio secundo. His, inquam, prætermittis, duo sunt adhuc argumenta, quibus ea sententia impugnatur.

Primum, quia voluntas illa, qua Deus ante prævisionem meritorum vult gloriam, est voluntas antecedens; Ergo inefficax; quia antecedens illa salutis voluntas est communis in Deo erga omnes homines, ut communiter omnes Theologi docent, iuxta illud 1. Timoth. 2. *DEVS vult omnes homines salvos fieri*: non est autem efficax respectu omnium hominum: ergo inefficax.

Respondeo negando primam consequentiã: quia

non omnis voluntas Dei antecedens est inefficax, ut suo loco dictum disp. 2. q. 5. dub. 3. Ad probationem respondetur, illam absolutam prædestinationem seu prævisionem gloriæ, de qua loquimur, non esse communem erga omnes homines, sed solum erga omnes prædestinatos: præter hanc autem efficacem intentionem salutis esse in Deo voluntatem quandam inefficacem salutis erga omnes homines, quam explicavimus dub. præced. assert. 1. Neque hæc duæ voluntates inter se pugnant, sed potius sunt quasi ratione quadam subordinatæ; sicut enim in nobis solet inefficax voluntas finis, puta, sanitatis, antecedere efficacem voluntatem seu intentionem eiusdem: ita etiam Deus habuit voluntatem inefficacem respectu omnium, & ex vi illius voluit & disposuit illa generalia media, quæ omnibus communia sunt ad salutem: deinde verò alia speciali quadam voluntate efficaci elegit quos voluit, & ex vi illius disposuit specialia & efficacia media & auxilia electis.

Omitto quod Theologi constituentes in Deo voluntatem antecedentem salutis erga omnes, docent quidem eam esse inefficacem, hoc sensu, quia non est de ratione illius, ut sit efficax; at tamen non ideo docent, eam necessario & univèrsim respectu omnium esse inefficacem, aut æqualem erga omnes: qua ratione etiam dici posset, DEVM in eodem instanti rationis, quo quibusdam antecedente voluntate voluit efficaciter gloriam, alijs, non ipsdem voluisse salutem voluntate inefficaci, ut bene etiam, notavit Suarez lib. tertio, de auxili. capit. decimo nono, à num. 12.

Denique idem argumentum etiam retorqueri potest contra adversarios, si accommodetur ad primam gratiam congruam, quæ in omni sententia ante prævisionem meritorum aut cooperationis nostræ, est à Deo electis decreta hoc modo: Deus vult antecedente quadam voluntate gratiam congruam omnibus; qua enim quisque voluntate vult finem, eadem etiam vult necessaria media: sed hæc voluntas hoc ipso, quod est communis omnibus, est inefficax: ergo nulla datur alia efficax voluntas gratiæ congruæ ante prævisionem meritorum seu cooperationis nostræ. Quod argumentum etiam oppositæ sententiæ authores debent solvere.

Secundum argumentum petitur à modo loquendi casualium propositionum. Dicimus enim, inquit Vasquez, disp. 89. cap. 7. num. 57. *Deus voluit dare vitam æternam Petro, quia vidit re ipsa futurum esse sanctum; non autem voluit dare vitam æternam, ut re ipsa esset sanctus*: Ergo signum est, Deum non ante prævisionem meritorum efficaciter voluisse dare vitam æternam Petro. Consequentia probatur. Tum quia quando absoluta & efficaci voluntate ante prævisionem meritorum intenditur finis, v.g. sanitas, non solemus dicere aliquem voluisse finem, quia media prævidit, sed semper è contratio, talia elegisse media; quia voluit finem. Tum quia si prius intentione voluit Deus beatitudinem dare, & deinde meritâ ac sanctitatem, sequitur ad hoc decrevisse dare beatitudinem, ut postea daret sanctitatem. Et confir-

matur à simili. Si enim diceremus, Deum ideo vocasse Petrum, quia cognouit futurum esse sanctum, faceremur rationem habuisse meritum, vt vocaret: nunc autem quia non habuit, dicimus, vocauit, non quia nouit fore sanctum, sed vt esset sanctus.

18 Respondeo ad argumentum principale, negando consequentiam. Ad primam probationem respondetur ex dictis supra disput. 2. quæst. 5. dub. 5. assert. 7. diuersitatem esse finium: alii enim cum merè naturales sint, & naturali solum via feu modo acquirantur, qualis est san-
 19 Ad secundam probationem respondetur, negando sequelam. Quia etiam si Deus intentione prius voluit dare beatitudinem, & deinde merita ac sanctitatem, non tamen sequitur, ad hoc decreuisse beatitudinem, vt postea daret sanctitatem; quia dare aut facere hoc, vt fiat alterum, significat alterum huius esse finem; sicut quando dicimus, ambulo, aut medicinam sumo, vt saner &c. at vero merita, aut sanctitas, non sunt finis gloriæ acquirendæ vel conferendæ, sed medium. Rectè ergo quidem dicimus, Deus ex voluntate & intentione gloriæ confert & procurat merita & sanctitatem, aliaque media; seu media hæc dantur, quia Deus voluit gloriæ; sed non item Deus voluit beatitudinem, vt postea daret sanctitatem aut merita &c.

20 Ad confirmationem respondetur, esse plane disparem rationem gratiæ vocantis & gloriæ: tum quia gratiæ vocationis non solum gratis prædestinatur, sed etiam gratis confertur; quare nunquã dicere possumus, Deum vocasse Petrum, quia cognouit futurum esse sanctum; sed quia gloria et si gratis prædestinatur, non tamen confertur gratis,

sed ob merita, vt dictum, ideo non obstante prædestinatione gratuita, rectè dicimus, Deum voluntate executiua decreuisse Petro gloriæ, quia cognouit futurum esse sanctum; item Petro conferre gloriæ ob sanctitatem & merita, &c. Tum quia sanctitas respectu gratiæ vocantis, habet se veluti finis, at vero respectu gloriæ habet se veluti medium. Vnde rectè quidem dicitur, Deum vocasse Petrum, vt esset sanctus; non tamen decreuisse gloriæ Petro, vt in hac vita esset sanctus.

Iam verò quod ad obiectiones posterioris generis atinet, quæ pariter & ex æquo impugnant tam prædestinationem gratuitam ad gloriæ, quã discretionem ac selectionem ac ferè etiam vniuersim gratuitam gratiæ congruã; quæ proinde ferè ab ipsis etiam obiectibus dissoluendæ sunt, vt videbimus; ea generatim ad hoc caput reuocantur; quod nostra hæc sententia de gratuita prædestinatione ad gratiam & gloriæ antea præuisa merita, non satis sit consentanea nec iustitiæ, & bonitati DEI; nec pietati ac bonis moribus; sed potius scandala & desperationem gignat: id quod varijs rationibus & considerationibus, studio quasi tenudæ & promouendæ pietatis, à nonnullis admodum exaggeratur. Et placet mihi quidem hoc pietatis promouendæ ac tenudæ studium & Zelus; quando & nostræ vtiq; sententiæ Doctoribus, viris cum primis pijs ac religiosis, in hac re non minus veræ pietatis, quam sinceræ veritatis studium vnicè cordi est. Illud tamen simul aduerto, iam olim Massilienses quoque aduersus sanctum Augustinum, non alio ferè argumento enixius dimicasse, quam hoc prætextu pietatis tenudæ.

Quod non meis, sed viri pijsissimi ac doctissimi verbis hoc loco referre placuit. Ita ergo Benedictus Pererius, comment. in epist. ad Rom. cap. 9. disp. 8. num. 78. ad similes obiectiones Catharini respondens, loquitur. [Illa demum aduersus Augustini sententiam fortis admodum nonnullis videtur obiectio & ratio. Ait enim, istam sententiam Augustini adigere homines ad desperationem, & bene agendo retrahere; quilibet enim secundum istam sententiam certus & securus est, siue bene, siue malè vixit; se nequaquam mutaturum æternam Dei voluntatem, qua iam ab æterno vel reprobatus à Deo, vel prædestinatus est. Atque hoc contra Augustinũ vehementer irget Catharinus, qui in suis Commentarijs in hanc epistolam, super illis verbis, que sunt in hoc nono capite, Iacob dilexi, Esau autem odio habui, viginti quinque aduersus sententiam Augustini coaceruauit argumenta. Sed istæ obiectiones aduersus Augustinum non sunt nouæ, nec recens inuenta; & etiam tum Sancto Augustino, à Massiliensibus, alijsque Gallie Episcopis, aduersus ipsum obiectæ sunt (vt constat ex epistolis Hilarij & Prosperi ad Sanctum Augustinum citatis, & ex libro Augustini de Corrept. & grat. & alijs) ea tamen nihil mouerunt Augustinum, quominus sententiam suam constanter tueretur, & perseueranter teneret vsque ad mortem. Neque scandala, si quæ ob id oriebantur, & nonnullis

accidebant, curanda esse putavit, iudicans esse passiva, ut quæ ex inciscitia veritatis & imperitia diuinarum Scripturarum nascerentur.

23 [Beatus quoque Thomas non minori pietate ac religione, quam ingenio ac doctrina præditus, istiusmodi obiectionibus atque offensionibus & scandalis nihil perturbatus aut motus est; nec ab Augustini sententiâ deduci potuit. Quin etiam ipsemet Apostolus, qui tam religiosè curabat ac cauebat, ne cui scandalum daret, ut affirmaret se nunquam carnes manducaturum, si ob id quisquam fidelium scandalizandus esset; hanc tamen doctrinam Prædestinationis & Reprobationis hominum, licet videret offensionem & scandalum fore multis, veritatis & diuinæ Scripturæ ignaris, eam tamen & aperte & affirmatè, & enucleate tradere voluit: nec dubitavit, illas sententias scriptas in hac epistola relinquere, Miserebor cui miserebor; Non volentis, neque currentis, &c. Annon habet potestatem figulus, &c. Si Deus volens ostendere, iram &c.] Ita Pererius.

24 Sed & Iauellus, & alij, qui cum eo malè, & non sine erroris periculo causam totius prædestinationis ex parte prædestinati assignabant, non aliud potissimum suæ sententiæ firmamentum adsciuerunt, quam quod dicerent, eam sententiam sequendam, quæ rationabilior appareat, & aperiùs seruet rectitudinem diuinam, suscipiet spem fidelium, occasiones desperationis tollat, deseruet prædestinationis certitudinem cum libero arbitrio, &c. ut diximus quæstion. præcedent. dub. 5. Summa; omnes qui gratuita prædestinationis doctrinam, aut contra Sanctum Augustinum impugnarunt, olim, aut etiamnum hodie impugnant, hunc suæ causæ colorem prætexunt, pietatis studium. Sed qui color ad veritatis lumen prolatus, & considerata tam impugnantium olim Massiliensium conditione, quam S. Augustini & Sancti Thomæ dignitate & excellentia, facile euanescit: cum præsertim ex omni numero, qui materiam, hanc in vtramuis partem tractarunt, non inuenire facile sit aut sanctiorem vllum, aut qui cum summa doctrina & ingenio maiorem Zelum animarum, ac salutis spem, ardentiusque pietatis studium coniunxerit, quam Sanctum Augustinum, & S. Thomam, quos nostræ sententiæ Duces & Antesignanos habemus.

25 Sed & cum argumenta & considerationes illæ, de quibus loquimur, non solum gratuitam electionem ad gloriam impugnent, sed etiam gratuitam pro electis discretionem & præparationem gratiæ congruam, quæ congrua est, quam negari nulla ratione posse satis probauimus dub. 1. vereor etiam hoc titulo plurimum, ne pietatis ille Zelus non tam ex scientia, quam falsa opinione rectè profectus videatur. Neque verò difficile est, aduersus gratuitam prædestinationem Dei ea argumenta componere, & ad speciem ita conformare, ut imperitis scandali aut desidiæ occasione præbere videaris; quando vel ex sola præscientia immutabili DEI, vel ex gratuita prædestinatione ad gratiam congruam, non pauci olim scandalizati fuerunt, qui propterea etiam hac ratione ad eas DEI perfectiones perne-

gandas fuerunt inducti, ut inferius patebit.

26 Sed profecto, ut Propheta ait psalm. 118. vers. 165. Pax multa diligentibus legem DEI, & non est illis scandalum; præsertim si tria hæc, quæ in omni sententiâ fixa & firma perseverant, animo bene impressa hæreant. Primum, prædestinatione nullo modo impediri libertatem arbitrij ad bene vel malè operandum. Secundum, rectè vsque in finem operantes & perseverantes in gratiâ (uti cum gratiâ Dei possunt omnes) certissime, gloriam consecuturos, adeoque prædestinatos esse: alios verò si malè operando gratiam perdant, & sic decedant, damnandos esse, & hoc ipso reprobos. Tertium, homines ordinaria lege, si aut rectè viuunt, aut vitam emendare decernant, spem quidem iustam salutis habere posse; attamè quicquid agant, nec posse, nec debere infallibiliter scire, sintne reprobi, an prædestinati. Cum igitur in omni sententiâ certissimum sit, esse in potestate cuiusuis, cum diuina gratiâ facere id, quod infallibiliter prædestinatum arguit; & vitare id, quo vitato, impossibile est quenquam esse reprobum; nec verò præterea in vlla sententiâ maior in vtramuis partem certitudo haberi possit; quomodo fieri potest, ut non potius accurata prædestinationis cogitatione, sic animo pius quisque afficiatur, ut cum timore quidem ac tremore, sed non absque spei condimento, suam salutem operando, eam quoad fieri potest, certissimam reddat? Atque hæc ita generatim præmonere necesse fuit: nunc singulas obiectiones sigillatim expendamus; quod eò diligentius à nobis faciendum, quo magis vtrinque pietatis simul ac veritatis studium saluum & inuiolatum esse cupimus. Sequemur autem hac in re potissimum filium & contextum Leonardi Lessij, qui in duobus locis nimirum disput. de prædestinat. diuina, & tract. de perfect. diuinis lib. 14. c. 2. iisdem pene verbis, sententiam nostram de prædestinatione gratuita Dei acrius oppugnauit; ex quo etiam cæteri recentiores sua fere deprompserunt.

27 Primò igitur obijcitur, hunc modum electionis non satis consistere cum sincera voluntate saluandi omnes homines, maxime fideles, &c. Si enim sincerè desiderat Deus omnium salutem, quomodo ipse ex se tam paucos ad salutem elegit, & cæteros omnes ita negligit, ut nemo ex illis saluetur? Et cum electis seligat gratias congruas, ut fiat opus ab ipso præfinitum; ergo nõ electis debet seligere incongruas, ne fiat opus, quod ipse non prædefiniuit, &c. Sicut enim ad prouidentiam eius pertinet, ut saluetur numerus sic electorum, ita ad eandem pertinere videtur, ut & alij, qui ab illa electione sunt exclusi, non fiant salui; & ne ipsi etiam qui electi sunt maiorem gloriam mereantur, aut maiora merita habeant, quam ipse ab initio ex se illis decreuit; ne grauissima inde sequantur incommoda, contra intentionem Dei, &c.

Idem declaratur exemplo. Quia ad Architectû pertinet, ut postquã ex innumeris saxis certum numerû selegerit ac designarit, quantum ad conceptâ proportionem ædificij suffecerit, non solum curare, ut omnia saxa signata aptentur, & suis locis

collocentur, sed etiam ne alia non designata, quibus proportio concepta euerteretur, in structuram intrent. Item in conuiuio nuptiali, non solum ad prouidentiam sponsi spectat, curare, ut designati & delecti v. g. centum conuiuæ veniant, sed etiam ne plures veniant. Idem ergo etiam in proposito dicendum, si *DEVS* ex se ipso certum numerum electorum designauit, &c.

28 Respondeo primum, hæc obijci posse, & reipsa obiecta olim fuisse à Pelagianis ac Massiliensibus aduersus Augustinum, contra prædestinationem gratuitam ad gratiam præuenientem electorum propriam; quæ tamen sine errore negari non potest, ut videre est apud sanctum Augustinum lib. de correctione & grat. capit. 14. & responf. ad articulos falsò impositos articulo 2. & apud Prosperum in epistola ad Augustinum, ubi inter alia Massilienses obijciunt; *Nec vacillare illud, quod DEVS omnes homines velit saluos fieri, &c. Itaque quantum ad DEVM pertinet, omnibus paratam vitam æternam, &c.* Et certè cum omnes & soli illi saluentur, quibus *DEVS* ex se & sola sua gratuita bonitate vult gratiam congruam electorum propriam; idem est ad propositum, aliquos non prædestinare ad gratiam illam congruam, quod est, non prædestinare ad gloriam; & par est ratio querendi, cur *DEVS* ex se ipso tam paucos ad gratiam congruam electorum propriam elegerit, & alios omnes ita neglexerit, ut nemo ex illis saluetur. Et quia de fide est, *DEVM* etiam ex opposita sententia prædestinationis ad gloriam ob præuisa merita, absolute potuisse efficere, ut omnes illi, qui nunc absque meritis diuinæ menti sunt representati, instructi maiori, aut alia gratia, merita simul ac perseuerantiam haberent; in omni sententia restat obiectio hæc soluenda, quare *DEVS* tam paucos elegerit, aut sane dignos electione fecerit, cum in ipsius vtique potestate fuerit, seu omnes eligere, seu dignos electione ad gloriam efficere.

29 Respondetur secundò, in illo argumento tria postulari. 1. quomodo cum electione illa gratuita, siue ad gratiam, siue ad gloriam stet vera & seria voluntas *DEI*, qua omnes vult saluos fieri. 2. quomodo & qua ratione tam paruus electorum numerus à *DEO* fuerit designatus. 3. quomodo non eo ipso *DEVS* seligat gratias incongruas pro non electis; ac peculiari etiam prouidentia curet, ne quisquam ex non electis saluetur.

Ad primum, omiſſa varia responsione Sancti Augustini, quam adhibet locis citatis, respondeo breuiter, gratuitam illam electionem, siue ad gratiam, siue ad gloriam, nihil obſtare, quo minus Deus velit salutem omnibus, eo modo voluntatis, qui salua fide, & seclusa adeo voluntate efficaci, possibilis est, qui que adeo etiam ab ipsis authoribus aduersæ sententiæ Deo erga non electos tribuitur, aut tribui potest: nimirum 1. quod verò & positiuo actu voluntatis, simplici affectu, omnes cupiat esse saluos. 2. quod media generalia salutis pro omnibus præparauerit & desti-

nauerit. 3. quod actu conditionato omnes reipsa velit saluos fieri, paratusque sit dare vitam æternam, si debita salutis media adhibeantur; vti simplici voluntate adhiberi cupit. Neque enim in hoc ab illis differimus, quod minus beneuolentiæ ac propensionis Deo tribuimus erga salutem non electorum, quam ipsi; sed quod plus erga salutem electorum, quam ipsi, ut dictum dub. præced. Neque vero etiam reprobi ideo non saluantur, quod aut Deus antecedente voluntate eos saluari nolit, aut quod per auxilium oblatum & præparatum adulti saluari non possint; sed quod ipsi saluari nolint; quodque hæc prauam ipsorum voluntatem sub conditione futuram Deus per scientiam mediam iam ante omne decretum liberum suæ voluntatis præuiderat. Itaque sicut homo potest serio desiderare, & cum verò desiderio suadere id, quod se non euenturum, & dolere quod non fiat, ita etiam suo modo Deus.

Ad secundum respondeatur, numerum electorum absolute non esse partium, sed planè magnam, & quasi innumerum; multarum vtique myriadam, ut constat ex Apocal. 7. & absolute fortè maiorem, quam reproborum, ut dicitur quæst. 7. dub. 5. Vult tamen Deus iusta ratione inter homines minorem esse numerum electorum, quam reproborum; ut beneficentiæ gratiæ affectus, ipsiusque beneficij magnitudo tantò magis aestimaretur, quantò paucioribus communicatur; nèue si inter eos maiorem numerum saluandorum esse constaret, timor Dei magis adhuc exularet inter homines, & vana præsumptio, cum vitæ licentia coniuncta, magis inualesceret; quando nec iam quidem satis cohiberi homines Dei timore possunt. In quem sensum Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 10. *Quod pauci, inquit, in comparatione pereuntium, in suo verò numero liberantur multi, gratia sit, gratis sit, gratia sunt agenda, quia sit, ne quis velut de suis meritis extollatur, sed omne os abstruatur, & qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Et lib. 21. de Ciuit. Dei. capit. 12. *In ſeruitate vltionis, inquit, multo plures sunt, quam in gratia redimentis, ut sic offendatur, quid omnibus deberetur. Quod si omnibus redderetur, iustitiam vindicantis iuste nemo reprehenderet. Quia verò tam multi exinde liberantur, est, unde agantur maxima gratia gratuito muneri liberantis.* Et optimè idem S. Augustinus epist. 106. ad Bonifac. *Novit, inquit, ille, quid agat, & quantum numerus esse debeat primitiuus omnium hominum, deinde sanctorum; sicut siderum, sicut Angelorum: atque ut de terrenis loquamur, sicut pecorum, piscium, volatilium, sicut arborum & herbarum, sicut denique foliorum capillorum que nostrorum.* Nam nos humana cogitatione adhuc possumus dicere, quoniam bona sunt cuncta ista, que fecit; quanto melius illa duplicasset, & multiplicasset, ut multo essent plura, quam sunt? si enim non ea caperet mundus, nunquid non posset etiam ipsum facere quantum vellet ampliore? tamen quantumcunque faceret vel illa plura, vel ipsum capaciore atq. maiore, nihilominus eadem de multiplicandis eis dici possent & nullus esset immoderatus modus.

Idem respondere debent aduersæ sententiæ authores: cum *DEVS*, in ipsorum etiam sententia, vtique multò plures, imò omnes potuerit saluare.

saluare, preparando eis efficacia gratiæ auxilia, vsque ad finem.

31 Ad tertium respondeo, nulla fuisse opus selectione gratiæ incongruæ pro non electis; multo minus vlla speciali prouidentia. *DEVM* obstare debuisse, ne cui non electo gratia congrua aut salus contingeret: quandoquidem hoc ipso, quod *DEVS* peculiari prouidentia gratiæ congruas pro electis selegit, gratiæ non congruæ communi prouidentia ordine non electis relinquebantur & decernebantur; non ea proprie ratione, quod incongruæ essent, sed quod sufficientes, licet effectum nunquam habitura, vt dictum dub. I. assert. 3. Ita etiam hoc ipso, quod *DEVS* electos omnes gratuita benevolentia prædestinavit, simulque vidit, alios non ita electos non fore saluos, nec in gratia perseveraturos, licet absolute & saluari & perseverare possent, factum est, vt illi peculiari prouidentia Dei infallibiliter saluarentur, isti communi prouidentia relictis non saluarentur.

32 Ad objecta exempla respondeo, disparitatem esse. Nam Architectus ille, & sponsus, non habent simplicem affectum voluntatis, quo ille quidem omnes lapides, hic verò omnes etiam non efficaciter vocatos, velint seu adhiberi ædificio, seu interesse conuiuio; sed uterque pariter habuit affectum ad certum illum numerum, ita determinatum, vt nec simplici quidem voluntate plures rei destinata adhiberi vel adesse cuperent. Secus facit in proposito *DEVS*, vt dictum. Ratio autem par esset, si sponsus ille simplici affectu cupiens omnes conuiuio interesse, omnes ad id finire inuitaret, omnibus currus, aut equos, seu comæntum sufficientem mitteret, quibus ad conuiuij locum peruenire possent; esto interim ipse gratuita benevolentia centum aliquot designatos proprio conductu ad conuiuium adducendos prælegisset, & simul etiam nosset, præter hos neminem aduenturum; tunc enim peculiari quidem cura in hoc minime opus foret incumbere, ne plures quam centum venirent, & tamen nihilominus infallibiliter futurum esset, vt nulli alij, quam centum illi conuiuio interessent; non vitio aut culpa aliqua sponsi inuitantis, sed inuitatorum, qui vocati venire nollent, vt ex Evangelica parabola habetur. Idem in similibus exemplis seruata proportione dicendum.

33 Secundo obijcitur, *DEVM* in Scripturis omnes vocare ad salutem, omnes iustos hortari ad perseverantiam, & ad assiduum in iustitia profectum, omnibus perseverantibus promittere vitam æternam, omnibus non perseverantibus, & omnibus peccatoribus minari damnationem, & conqueri de peccatoribus, ac speciatim de Iudeis, Isai. 5. *Quid est, quod debui vltra facere, &c.* at posita illa sententia non videtur hæc serio & ex animo facere, sed solum in speciem, vt videatur in non electos benignus, & in electos iustus ac severus. I. Quia decretum reprobationis negatiuæ, seu etiam exclusionis è numero electorum, nullo modo

pendet à libertate illorum; quia autem omnem præuisionem futurorum ita statutum est: & nouit *DEVS* se illos numero electorum exclusisse; non illorum merito, sed suo arbitrio. Vti ille, qui centum solum designauit conuiuas, quibus mensa impleatur, utrunque simul interit totam ciuitatem vocet ad conuiuium. II. Quia etiam nihilominus possibile sit, omnibus seruare præcepta, considerata intrinseca dispositione voluntatis, & secundum quid, nihilominus cum tali dispositione & libertate potest stare impossibilitas absoluta: sicut patet in *CHRISTO*, qui etsi spectata interna dispositione voluntatis (seclusa visione beatifica) posset non seruare, præcepta diuina, absolute tamen id ei erat impossibile, propter assistentiam diuinam, debitam illi animæ ratione rationis hypostaticæ &c. qualis etiam supposito absoluto decreto debetur electis respectu operum prædefinitorum & perseverantia. III. Quia nemo prudens potest serio & ex animo desiderare, hortari, præcipere, vt fiat id, quod si res ipsa fiat, repugnabit operi antea designato, vel decreto antea concepto. IV. Insolens est placere inter homines, id sub conditione promittere, quod iam voluntate absoluta decreuerunt. V. Quia hæc ratione conditio illa promissioni adiecta, Si perseveraueris, idem valebit ex parte rei, ac si dicas, Si *DEVS* ex se prædefiniuit, vt perseveres: & conditio Si non perseveraueris, Si *DEVS* non prædefiniuit tuam perseverantiam.

34 Respondeo primum, hæc ipsa fuisse olim obijcitur à Pelagianis & Massiliensibus aduersus sancti Augustini sententiam de prædestinatione, vt videre est apud Prosperum in epistola ad sanctum Augustinum. Vbi inter alia ex ipsorum mente refertur, & S. Augustino opponitur, [præfisse ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessuros esse præuiderat.] Et rationis loco mox subiungitur: *Ideoque omnem hominem ad credendum, & ad operandum diuinis institutionibus admoneri, vt de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntaria deuotione remuneratio sit parata.* Et infra: *Iam hic proferunt testimonia, quibus diuinarum scripturarum cohortatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex libero arbitrio aut faciunt aut qua iubentur, aut negligunt, &c.* Et infra: *Nec acquiescunt, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse, nec minus, ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industria ac laboris inditio, cuius studium cessante electione frustrandum sit.* Quare etiam sub finem epistolæ inter alia petit Prosperus à Sancto Augustino explicari, quemadmodum [per hanc prædicationem propositi *DEI*, quo fidelis fuit, qui præordinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum, qui cohortandi sunt, impediatur, nec occasione negligentia habeant si se prædestinatos esse desperent.]

Et Hilarius simili epistola ad S. Augustinum.

de iisdem Massiliensibus loquens: *Asserunt, inquit, inutilem exhortandi consuetudinem, si nihil in homine remansisse dicatur, quod correctio valeat excitare &c.* Nam si sic prædestinati sunt, inquit, ad utramque partem, ut de alijs ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correctionis instantia? &c. Quare etiam Augustinus lib. 2. de bono perseuer. capite. 15. & alio libro de corrept. & grat. hanc obiectionem fusè dissoluit, ut dicemus.

36 Respondeo secundò in forma ad argumentum; negando minorem; ea enim prorsus falsa est: quia ne superuacaneæ aut fictæ sint admonitiones, promissiones, comminationes, exhortationes, satis est, si & in admonente serua sit voluntas eius rei, ad quam hortatur, & in admonito potestas seu facultas ad utrumlibet: quare etiam iure ac verè dixit Deus de Iudeis: *Quid est quod ultra debui facere? &c.* quia sanè plus non debuit facere, et si absolute potuit.

Ad primam probationem minoris respondeo primum, supponi falsum; quasi Deus solo suo arbitrio, & ante præuisionem demeritorum, absolute & simpliciter non electos excluderet à gloria & numero electorum: non est ita, sed solum suo arbitrio prætermisit illos in eo instanti ad numerum electorum, seruata interim facultate & voluntate conditionata recipiendi eos in aliquo instanti posteriori in numerum electorum, si bona merita cum perseuerantia præuideret, ut dictum dub. præcedent. assert. 5. at verò quia supposita illa prætermissione, & simul reiectione à gratia congrua, postea oppositum vidit futurum, ideo tunc primum eos absolute & simpliciter excludit à regno cælorum, ut pluribus dicitur q. 7. dub. 4.

37 Secundò respondeo, à gratia quidem congrua reiectos fuisse non prædestinatos, etiam ante præuisionem absolutam cooperationis futuræ; quia ea non pendet à cooperatione nostra; atamen & hoc in omni sententia probabili fatendum, ut dictum dub. 1. & nihil derogare diuinæ prouidentia & curæ, quam habet de omnibus; quia Deus nihilominus dat gratiam sufficientem omnibus, qua possunt saluari, & qua quisquis non saluatur, seipsum solum culpæ potest, non Deum. Neque verò promissiones & comminationes Dei pertinent ad gratiam congruam vel absolute dandam, vel non dandam, sub conditione operum &c. ut patet ex quæst. præced. dub. 3. & 5. Exemplum verò illud conuiuii rursum non est ad rem; quia in eo supponitur, mensam, & domum conuiuii inuitatis destinatum, non posse omnes capere; etiam si inuitari omnes, quantum in se, vellent venire; quod in proposito minime dicendum est; quia domus Domini, & mensa cælestis tam ampla est, ut ex se omnes capiat, Deusque ipse facultatem habeat amplissimam recipiendi omnes, si modo vocati veniant, uti possunt.

38 Ad secundam probationem minoris respondeo, rursum supponi falsum, quasi per præuisionem Dei absolutam tollatur saltem extrinsecè libertas, & absoluta facultas faciendi oppositum; quod non ita esse ex instituto probatum est disp. 2. q. 5. dub. 8. Et exemplum de Christo prorsus est dissi-

mile & impertinens. Quia in Christo intrinsecè & physica erat repugnantia cum peccato, idque ex duplici capite; nimirum & ratione vnionis hypostaticæ; & ratione visionis beatificæ; quarum utraq; fiebat, ut non solum præcepti diuini transgressio in eo locum habere nullo modo posset, sed nec physicam omnino potentiam haberet ad illam. In prædestinatis autem nihil simile est, solum protectio quædam Dei extrinsecè talis, qua licet absolute & physice planè peccare, & in peccato excedere possent, infallibiliter tamen futurum est, ut in peccati mortalis statu nunquam excedant; suffragante nimirum ad hoc & adminiculante scientia media, qua Deus cognouit, si his vel illis gratiæ auxilijs præuenientur, eos infallibiliter quidem, sed absolute liberè in gratia perseueraturos, ut suo loco dictum: eaque etiam ipsa protectio in omni sententia prædestinationem infallibili nexu comitatur.

Ad tertiam probationem respondetur, negando assumptum; nam etiam Iudex sepe quem iudiciali processu & decreto damnauit ad poenam, voluntate & affectu simplici cupit absolui & liberari à poena; & Magistratus quotidie serio & ex animo desiderant, nullam violari legem, quod si re ipsa fiat, repugnabit quibusdam operibus antea designatis, vel decretis antea conceptis: ut, quod Fiscalis v. g. & Syndicis ex transgressorum multis stipendia sunt decreta; quod carceres & patibula magno sumptu extructa &c. Denique pij medici serio & sincere affectu simplici cupiunt nulli bono viro agritudinem accidere, quod tamen si fiat, repugnabit operi & officio ante decreto, quo ex sua se arte alere decreuerunt. Et ratio est; quia efficax propositum vnus rei sub vna ratione, & desiderium seu voluntas inefficax oppositi ex alia ratione, inter se non pugnant. Præterquam quod etiam si quidam gratuita prædestinatione ad gloriam à Deo non electi saluarentur, id huic decreto minime repugnaret, ut quod per se solum spectatum, nec formaliter; nec virtualiter includit absolutam cæterorum exclusionem, ut superius dictum dub. præced.

Ad quartam probationem respondeo; iterum negando assumptum: quia nec inter homines planè insolens est, id sub conditione promittere, quod iam voluntate absoluta decreuerunt. Ita enim aliquando parens filio promittit amplam hereditatem sub conditione certi officij sibi præstandi, quam iam alijs ei veluti filio designarat. Ita Princeps quod brauium iam antea fidei seruo designauit, promittere potest sub conditione certaminis & victoria; si de victoria ab eo reportanda certus sit. Quod si id minus frequenter inter homines accidit, ratio est, quia homines non ita certi esse possunt de implenda conditione futura, à qua proinde merito volunt executionem decreti sui, quod iam ante firmam & fixum statuerunt, esse independens. Secus accidit in Deo, qui certus est de conditione futura, &c.

Ad quintum rursum negatur assumptum. Quamuis enim hæc inter se sint connexa, perseuerantia nimirum actualis, & prædefinitio perseuerantia; non tamen sunt idem; siquidem vnum gratis

exhibet Deus, alterum ex debito simul ac libere præstat homo, idque iure proinde ab homine sub conditione exigit Deus. Idem in omni sententia dicendum, cum perseverare in finem, & ad vitam æternam, seu etiam ad perseverantiam prædestinatum esse sint connexa; neque tamen vllus dixerit, promissionis illius, si perseveraueris vsque in finem, saluus eris, sensum proprium & formalem esse, si prædestinatus es ad gloriam, vel ad perseverantiam, saluus eris, &c.

42 Quam parum autem hac obiectione S. Augustinus à gratuita prædestinationis doctrina fuerit absterrens, planè videre est lib. de bono persever. cap. 14. & 15. In priore enim capite opponit primum exemplum Apostoli, deinde Christi Domini, denique exemplum S. Cypriani; quorum singuli non deserunt suos auditores adhortari ad virtutis studium & perseverantiam, cum tamen interim prædestinationem gratuitam Dei perspicue docerent. [Aiunt, inquit Augustinus cit. c. 14. Prædestinationis definitionem utilitati prædicationis adversam: quasi vero adversata sit Apostolo prædicanti. Nonne ille Doctor gentium in fide & veritate prædestinationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non destitit? Nunquid quia dixit, Deus est, qui in nobis operatur & velle & operari pro bona voluntate sua, ideo non ipse & ut velimus, quæ Deo placeant, & ut operemur hortatus est? Aut quia dixit, Qui in vobis bonum opus cepit, perficiet in diem Christi Iesu, ideo & ut inciperent homines, & perseverarent vsque in finem, ipse non suasit? Nempe ipse Dominus hominibus præcepit ut crederent, atque ait, Credite in Deum, & in me credite; nec tamen ideo eius falsa sententia est, nec vana definitio, ubi ait, Nemo venit ad me, id est, nemo credit in me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Nec rursus quia vera est hæc definitio, ideo vana est illa præceptio. Cur ergo prædicationi, præceptio, exhortationi, correptionique, quæ omnia frequentat Scriptura divina, existimamus inutilem definitionem prædicationis, quam commendat eadem Scriptura divina,] &c.

43 Et in fine eiusdem capituli 14. concludit Augustinus: [Exhortamur ergo atque prædicamus, sed qui habent aures audiendi, obedientes nos audiunt: qui vero cor non habent, sit in eis quod scriptum est, ut audientes non audiant, audientes videlicet corporis sensu, non audiant cordis assensu. Cur autem illi habeant aures audiendi, illi non habeant; hoc est, cur illis datum sit à Patre, ut veniant ad filium, illis autem non sit datum, quis cognovit sensum Domini, & quis eius Consiliarius fuit? Aut tu quis es homo, qui respondeas Deo? Nunquid ideo negandum est, quod apertum est, quia comprehendere non potest, quod occultum est? Nunquid, inquam, propterea dicturum sumus, quod ita esse perspicimus, nõ ita esse, quoniam cur ita sit, non possumus invenire?]

44 Et mox cap. 11. exemplo præscientiæ eandem obiectionem retundens, ita pergit disserere: [Sed aiunt, ut scribitis, neminem posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ecclesiæ audientibus multis; Ita se habet de prædestina-

tionem definita sententia voluntatis Dei, ut alij ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate, veneritis ad fidem, vel accepta perseverantiam, maneat in fide; cæteri vero, qui in peccatorum delectatione remoramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adiutorium gratiæ miserantis erexit. Veruntamen si qui estis necdum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam, qua velitis & sitis electi. Et si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis. Ista cum dicunt, ita nos à confitenda Dei gratia, id est, quæ non secundum merita nostra datur, & à confitenda secundum ea prædestinatione Sanctorum deterrere non debent, sicut non deterrermur à confitenda præscientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat: Siue nunc rectè vivatis, siue non rectè, tales vos eritis postea, quales vos Deus futuros esse præsciuit, vel boni si bonos, vel mali si malos. Nunquid enim si hoc audito, nonnulli in torporem segnitique vertantur, & à labore proclivis ad libidinem post concupiscentias suas eant, propterea de præscientia Dei falsum putandum est esse, quod dictum est? Nonne si Deus illos bonos futuros esse præsciuit, boni erunt, in quantalibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt, in quantalibet nunc bonitate cernantur? Fuit quidam in nostro monasterio, qui corripientibus fratribus, cur quædam non facienda faceret, respondebat, qualiscunque nunc sim, talis ero, qualem me Deus futurum esse præsciuit. Qui profecto & verum dicebat, & hoc vero non proficiebat in bonum: sed vsque adeo profecit in malum, ut deserta monasterij societate, fieret canis reuersus ad suum vomitum; & tamen adhuc qualis sit futurus, incertum est. Nunquid ergo propter huiusmodi causas, ea quæ de præscientia Dei vera dicuntur, vel neganda sunt, vel tacenda, tunc scilicet, quando si non dicantur, in alios itur errores?] Hactenus Augustinus, qui plura ibidem, & toto libro de corrept. & grat. ubi ostendit, correptionem non esse superuacantem, etiam si obedientia & perseverantia sit gratuitum donum Dei, &c.

45 Tercio objeitur, sententiam illam non videri satis consonam divinæ bonitati & iustitiæ. I. Quia cum Deus sit summa bonitas, & omnium finis, non convenit, ut in bonis, quæ naturæ rationali ex se ante omnem prævisionem futurorum præparat, aliquos excipiat: nec verò excepit in alijs, ut patet in euectione naturæ rationalis ad statum supernaturalem, in sanctificatione omnium & Angelorum & hominum ante peccatum, in vocatione post peccatum, in donatione Redemptoris, in oblatione sacrificij ipsius, in Sacramentis, &c. II. Deus ex se, seu sola bonitate nunquam statuit aliquid, quod sit inutile & perniciosum creaturæ, & non tendat nisi ad eius perniciem: imò quo posito, melius esset homini non esse, quàm sic esse: *Deum enim non læsatur in perditione vivorum*, Sap. 1. & rursus Osee 13. ait, *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum*. Talis est negatiua reprobatio. III. Nemo bonus & sapiens

ita censeret de hominibus statendum: sed potius ita censebit quisque, Esto sint aliqui ita efficaciter eligendi ante omnem præuisionem, si ita uultis, at cæteri non sic electi non ita deserantur, ut omnes pereant: habeant auxilium uere sufficiens, iuxta communem rerum cursum & opportunitatem, nec solum incongruum pro illis seligatur, sed conferatur cum uero desiderio salutis, perinde ac si euentus adhuc ignoraretur, & nulla præscientia conditionata adesset. IV. Quia ex ea sequitur, si uera est illa sententia, Creationem reprobatorum non esse beneficium, sed summum maleficium: ac proinde exceptis paucis electis, reliquos omnes nullas debere gratias Deo de omnibus beneficijs ipsis collatis: quia tantum malum est ista negatiua reprobatio, ut melius sit non esse, quam cum illa omnibus istis beneficijs abundare, cum per illam omnia redantur inutilia, nisi quatenus prodesse possunt ad minorem damnationem. V. Si Deus ex se ita statuisset, tunc non elegisset tam paucos, nec præparasset tam exiguos gloriæ gradus pro multis, nec tam imperfecta opera illis decreuisset: non enim cupit ipse, ut tepide operemur, &c. VI. Nec multum laudis & præmij mereri uidentur electi, quod gratiæ tanto studio præparatæ respondeant, & opera prædefinita peragant, & merito excusare se poterunt reprobi, quod nec responderint gratiæ incongruæ, nec fecerint opera bona à Deo non præfinita; cum ex suppositione diuinæ uoluntatis neutrum aliter fieri poterit.

46 Respondeo primum, hanc ipsam obiectionem sub persona incredulorum aduersus suam de prædestinatione doctrinam obieciisse Apostolum Romanorum nono, uersu decimo quarto. *Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum?* Et rursum uersu decimo nono. *Dicit itaque mihi: Quid adhuc queritur? Voluntati enim eius quis resistit?* Idem frequenter ex mente & sensu Pelagianorum & Massiliensium obieciabant sibi. Augustinus, & Sanctus Thomas, alijque Scholastici, nec tamen aliud respondebant, quam illud Apostoli: [O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, Quid me fecisti sic? annon habet potestatem figulus, &c. Item, Annon licet mihi quod uolo facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?] & similia, ut uidimus supra quæstione 4. dubio 1. assertionem 3. & dub. 3.

47 Respondeo secundo, cum hæc, ut sæpius dictum, non tam impugnent gratuitam electionem ad gloriam, quam selectionem & discretionem, imò & ipsam gratuitam prædestinationem gratiæ congruæ electorum propriæ, quæ secundum nullam probabilem sententiam negari potest, ut dictum dubio primo, ea non tantum à nobis, sed ab omnibus, qui de prædestinationis materia probabiliter disserunt, dissoluenda esse. Ego uero ita particulatim respondeo. Primum assumptum nego, & aio, nostram magis, quam oppositam sententiam esse consonam bonitati diuinæ, quæ ex eo magis commendatur, quod summa etiam illa & specialia gratia bona, ut est gloria, &

gratia congrua, ex se, & non expectata hominis cooperatione, saltem quibusdam speciatim electis efficaciter destinari.

Ad probationem 1. dico falsum assumi; non solum quia Deus ex se, & non ob præuisa merita, uoluit humanitatem Christi eleuare ad beneficium hypostaticæ unionis, (& uisionem beatificam) quod non uoluit ulli alteri naturæ; sed etiam quia iuxta oppositam sententiam, Deus ex se & ante meritum præuisionem elegit ad gloriam saltem ipsam Beatam Virginem: & manifestissimum est, Deum ex se multas, magnas, & peculiarias gratias supernaturales destinasse Patriarchis, Prophetis, Apostolis, alijsque Sanctis, quas alij denegauit. E uero, quæ in obiectione referuntur, solum sunt generalia, seu communia diuinæ prouidentia media, hominem ad supernaturalem finem ordinantia, quæ merito omnibus communia Deus esse uoluit.

Ad II. respondeo, falsum itidem assumi, nisi restringatur ad decretum culpæ aut pœnæ, quæ pœna est; seu absolute ad pœnam æternæ damnationis, quo modo intelliguntur Scripturæ adductæ: cum interim iuxta sententiam oppositam, uix uideatur defendi posse, solam perditionem ex homine esse, & tantummodo in Deo auxilium, si Deus nec gratiam congruam, qualis est, nec gloriam destinat, ante præuisionem humanæ cōoperationis. Exemplum habemus in permissione peccati Angelorum & hominum, quam planè Deus ex se, & ante præuisionem operationis seu demeritorum statuit, cum tamen multis utique sit permissiosa. Respondent, non statuisse eam proprie ex se, sed quia ratio rerum, & uniuersalis administrationis eam postulabat, &c. Respondeo hoc non ob stare, quo minus ex se statuerit, quia ex se statuerit hoc loco nihil aliud est, quam nullo merito uel demerito hominis aut Angeli inuitatum ita statuisse, quo sensu etiam in præsentii dicimus, Deum ex se aliquos elegisse ad gratiam & gloriam, alios non item: tamen si utique id faceret, ratio rerum, & uniuersalis administrationis non minus postulabat, quam ut peccatum permitteret, ut probauimus supra quæstione quarta, dubio primo, & hic dubio præcedenti.

Ad III. Respondeo, neminem, nisi summe ac infinite perfectum, ita posse statuere; requirit enim eiusmodi decretum inter alia, & infinitam bonitatem, & infinitam præscientiam mediam, sine qua decretum illud stare non potest, ut dictum disputatione secunda, quæstione quinta, dubio ultimo. Ut autem DEVS hoc negotium communi solum rerum cursui & opportunitati relinquat, nec in seligenda gratia congrua pro electis uia speciali prouidentia utatur, sed perinde agat, ac si euentus adhuc ignoraretur, & nulla præscientia conditionata adesset; id quidem, ut opinor, nemo bonus & sapiens optare poterit; quia hoc esset uelle DEVM in ordinem imperfectorum agentum redigere, & prouidentiam DEI quasi cæcam reddere: cum proprium sit Dei, infallibiliter sub conditione prouidere, &

quid ex suis decretis etiam contingenter futurum esset.

51 Ad IV. respondetur, negando sequelam. Quia cum Deus vero & sincero affectu voluntatis (non tamen efficaci) creet omnes, vt saluificent, atque ad hoc offerat omnibus auxilia vere sufficientia, ita vt culpa perditionis solum penes ipsos homines hæreat, nihil est, cur debitum gratitudinis ob superuenientem perditionem impiorum tollatur; cum è contrario potius minuatur gratitudinis affectus in electis, si Deus illos non ex se tam ad gloriam, quam ad gratiam congruam selegerit, & discreuerit. Neque vero illud ab exemplo Iudæ desumptum, Melius est non esse, quam sic esse, ad solam per se negationem gratiæ congruæ rectè accommodari potest; sed ad perditionem, & damnationem æternam; quæ tamen non per se & absolute necessariò ex ea negatione, sed ex malitia hominis & abusu gratiæ oblatæ consequitur.

52 Quod si iusta damnationis pœna omnia beneficia diuina obliterat, & ab omni gratitudinis debito exoluit, id etiam iuxta oppositam sententiam fiet, in qua vtique Deus etiam in eo ordine rerum potuit collocare omnes, in quo infallibiliter saluarentur omnes. Aiunt, reprobationem istam, quam ipsi docent, non habere reprobos primitus & originaliter à Deo, sed à seipsis suisque peccatis, quibus Deus quodammodo coactus est illos reprobare. Sed hoc planè falsum est: annon enim Deus potuit sua gratia præueniente peccata eiusmodi impedire & anteuertere? annon etiam, vt cum alijs fecit, eos rursus à peccatis quamuis grauissimis gratuita bonitate liberare? Respondent secundo, Deum in eo ordine rerum decernere posteriora propter priora, seu motum & inductum à prioribus. Sed & hoc vniuersum falsum est. Quod enim quæso motituum erat in Saulo, vt post tam diram persecutiōnem Christianorum, subito ad fidem & Apostolatū, tam extraordinario, efficaci & potenti modo vocaretur? Vt de alijs innumeris taceam, quos Deus in profundissimo aliquando peccatorum omnium barathro, nullis certè bonis, sed multis malis meritis præcedentibus illuminauit, & ad penitentiam vocauit: cum tamen alios è contrario post multos sæpe annos vitæ optimè actæ sub extremum vitæ siuerit labi & perire. Annon Deus prius illud omnibus alijs præstare potuisset, & ita eos à damnatione præseruare? Vide supra quæstione quarta, dubio quinto.

53 Ad V. Quod ad paucitatem electorum attinet, iam responsum est superius ad I. Idem de gradibus gloriæ seruata proportione dicendum: quanquam si non nisi vnus & minimus omnibus gradus visionis beatificæ fuisset decretus, id abundè & perfectionem & bonitatem Dei commendaret: equidem si mihi destinatus esset, pro eo infinitas libentissimè Deo gratias agerem. Ad imperfecta opera & tepiditatem operandi quod attinet, supponitur falsum, quasi Deus imperfectionem illam & tepiditatem, qualis in nobis merito culpatur, iuxta nostram sententiam. Deus ex

se prædefinierit. Minime verò. Sed in eiusmodi operibus duo sunt spectanda; nimirum bonitas operis tanta vel tanta, & extrinsecus admixta malitiæ imperfectio; primum Deus ex se summa sapientia & bonitate prædefinit; paratus tamen interim etiam maiori vi concurrere, si ad maiorem cooperationem homo se determinaret; quod tamen supposita scientia media nunquam est futurum: posterius Deus nullo modo vult, nedum ex se prædefinit.

54 Ad VI. Respondetur; imò multum laudis promereri electos, quia cum absolute potuerint transgredi diuina præcepta, non sunt transgressi; & iustam damnationem incurrere reprobos, quia cum absolute potuissent obedire diuinis mandatis, non obediuerunt: neque enim etiam stante decreto illo diuino circa vtrosque, aliud fieri ab vtrisque impossibile erat, nisi impossibilitate consequente, & in sensu composito; eo modo, quo etiam stante præscientia diuina secus facere, vtrisque impossibile erat, vt suo loco dictum, & bene etiam declarauit Valquez disput. 98. cap. 4. numero 24.

55 Quarto obijcitur, videri planè hunc modum electionis tollere omnem sollicitudinem bonorum operum & salutis. I. Quia iuxta eam locum habet ratiocinatio illa; Vel sum de numero electorum, vel non sum. Si sum, impossibile est, vt damner; nec est quod sim sollicitus de bonis operibus, aut perseverantia aut progressu; sed Deus ipse excitabit me ad illam sollicitudinem, & faciet vt sim sollicitus: quia hæc omnia mihi cum omnibus suis circumstantijs sunt decreta absolute & efficaci decreto, quod immutari aut frustrari non potest. Si vero non sum de numero sic electorum, frustra etiam sum sollicitus, frustra præcepta seruo, frustra consilia Christi & statum perfectionis sector, quia certissimus sum, hæc omnia nihil mihi in re profutura ad salutem; omnibus enim istis non possum intrare in istum numerum, extra quem nemo saluatur. Non sola autem impotentia, sed etiam certitudo frustrationis effectus tollit conatum. II. Quia ita Viri quidam docti falsi sunt, se nescire, quo futuri sint animo, in religionis iugo ferendo, si eam sibi sententiam persuasam haberent, &c. III. Quia in ordine ad praxin & affectum humanum, non videtur ea sententia multum discrepare à sententia hæreticorum huius temporis; nec minus tollere sollicitudinem bonorum operum, & inducere licentiam vitæ, quàm illa; parum enim interest, sitne quis positiuè ita reprobatus, an solum negatiuè: item siue dicatur electio adferre necessitatem bonorum operum intrinsecam, siue extrinsecam, cum omnia æquè certo sint futura. IV. Si Deus omnes non sic electos positiuo decreto reprobasset, & à regno excludere statuisset, & vellet hoc decretum occultis modis exequi, sub specie quadam benignitatis & misericordiæ, non alia ratione id commodius & certius præstaret, quam illa, quam nos statuimus, nimirum res humanas sic dirigendo, & tales

gratias

gratias illis præparando, cum quibus sciebat certissimè frustrandos effectus.

56 Respondetur primò, & hanc quoque obiectionem non tam impugnare electionem Dei gratuitam ad gloriam, quam selectionem & discretionem gratiarum pro electis, quæ tamen nulla probabilitate negari potest, ex dictis dub. primo. Quare etiam à Massiliensibus contra Augustini sententiam de prædestinatione olim opposita fuit, teste Prospero in epist. ad Augustinum, ubi ex mente Massiliensium hæc habet: [Hoc autem propositum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum & reijciendorum dicitur facta discretio, vt secundum quod placuerit Creatori, alij vasa honoris, alij vasa contumeliæ sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis afferre; eò quod in vtramque partem superfluous labor sit, si neque reiectus vlla industria possit intrare, neque electus vlla negligentia possit excidere. Quoque enim modosegerint, non posse aliud erga eos, quam DEVS definiuit, accidere, & sub incerta spe cursum non posse esse constantem, cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit annitentis intentio. Remoueri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio (sive decretum) humanas præueniat voluntates: & sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem. Quotamen non obstante, Prospero ibidem asserit, Deum secundum propositum & consilium voluntatis suæ occulto iudicio, & opere manifesto, aliud vas condere in honorem, aliud in contumeliam.]

57 Respondeo secundò ad principale argumentum & assumptum; 1. prudenter id videri nemini posse: quia præter cætera communia motiua ad sollicitudinem bonorum operum sufficit & libera facultas bene operandi, & spes fructus ac æternæ salutis, quam neque nostra sententia minuit, nec opposita auget; ea enim remotè defumitur ex promissis communibus & vniuersalibus Dei, quæ etiam in nostra sententia ad omnes pertinent, vt dictum supra ad obiect. 2. propinquè verò defumitur ex particularibus indicij & signis prædestinationis, quæ cæteris paribus in vnoquoque eò sunt maiora & clariora, quò maius studium bene operandi adhibet; è contrario verò minora, vt dicitur q. 6. dub. 4. & verò nec alia, nec maiora vsquam spei adminicula opposita sententia supeditat, quam nostra; nec in vlla sententia de salute planè certi esse possumus; sed iubemur vtrunque cum timore & tremore salutem nostram operari, & inter spem ac metum nec elati; nec planè deiecti, sed erecti incedere: quid ergo ad pietatem adminiculi habet opposita sententia, quod nostra non habeat?

58 Præclare ad hoc propositum S. Augustinus lib. de prædest. Sanct. cap. 11. [Miror, inquit, homines infirmitati suæ malle committere, quam firmitati promissionis DEI. Sed ignota est mihi, inquis, de me ipso voluntas DEI. Quid ergo? Tuane tibi voluntas de te ipso certa est, nec times? Qui videtur stare, videat ne cadat. Cumi-

gitur vtraque incerta sit, cur non homo firmiori, quam infirmiori fidem suam, spem, charitatemque committit? Et ibidem cap. 12. merito reprehendit Massilienses, quod nisi aliquid sibi assignent, quod prius dent, vt retribuatur eis, ab omni studio pietatis reprimi se putant. De quibus etiam Hilarius in sua epistola ait: Nec ad incertum voluntatis Dei deducisse volunt, ubi eis quantum putant, ad obtinendum vel omittendum euidentis est qualescunque sit initium voluntatis.] Plura ex S. Augustino lib. de bono perseuer. reculimus supra ad obiect. 2.

59 Inidè verò in contrarium aio, hanc sententiam de gratuita prædestinatione Dei, supposita saltem probabili spe salutis, adeoque prædestinationis, quam singuli habere aut procurare possunt & debent, non solum veræ pietati nihil officere, sed ei potius plurimum adminiculi. Tum quia, magnopere confert ad veram humilitatem & submissionem animi erga Deum, vt hac ratione omnia bona gratuita eius bonitati, ac indebitæ misericordie in solidum transcribamus; saltem originaliter & secundum primum diuinæ prædestinationis decretum. Tum quia non parum etiam confert ad dilectionem & gratitudinem erga Deum, quando hac ratione agnoscimus, Deum nobis (vt bene speramus) electis, singulari amore & gratuita bonitate, speciali que cura & prouidentia prædestinasse & gloriam, & selegisse, ac discreuisse gratiam congruam electorum propriam.

60 Ex quo etiam affectu, non obstante incertitudine prædestinationis, quæ, vt dictum, in omni sententia pariter confitenda est, nascitur piensissimus ille, & optimo ac sapientissimo cuique, confectus erga Deum affectus, & animi deliberantis inductio; Aut sum prædestinatus, aut non sum: si sum, tantò magis mihi Deus impensè amandus & colendus est, quia deo ab æterno me gratis amauit. Si non sum, in id saltem dum viuam incumbendum mihi est, vt tam bonum erga bonos, & terribilem erga malos Dominum, quam fieri potest, minimè offendam, ne & maiora mihi inde supplicia adfiscam, & nec iam quidem tantisper eius gratia potiar. Ita planè iustum est, humiliari sub potenti manu Dei, eique subditum esse, & sentire de Deo, eiusque gratuita prædestinatione in bonitate, ne aut lutum aduersus figulum efferatur, & dicat, quid me fecisti sic? aut vile mancipium aduersus Dominum adeo terribilem & fortem, in proteruum illud erumpat, Non seruiam. Sanè ad ostendendum, omnia nostra opera ex diuino nutu ac dispositione potius, quam nostra pendere, multò aliter de hac re cum S. Ambrosio censet & loquitur Augustinus de bono perseuer. cap. 8. Apostolum secutus, inquit, B. Ambrosius audeat & dicat: Non enim in potestate nostra est cer nostrum & nostra cogitationes: quod omnis quis humiliter & veraciter pius est, esse verissimum sentit.

61 Quare obiectionem illam ex dictis ita refello & retorqueo. Quando obijcitur, sententiam hanc nostram tollere omnem curam salutis, & parere desperationem & licentiam vitæ &c. aut sermo est de ijs, qui spem adhuc aliquam salutis

& confortij prædestinatorum habent, aut sanè habere possunt & cupiunt: aut est sermo de impijs, qui nullam penitus salutis, aut societatis electorum spem habent, aut habere curant. De prioribus hoc dici non potest: quando tales ea spe excitati, multò maiorem causam habent amandi Deum, eique se gratos exhibendi, quàm in opposita sententia, vt dictum: posteriores autem illi quid mirum, quod sapientissimis Dei consilijs scandalizantur, & in maiorem inducuntur impietatem, quando scriptum est, *Omnia munda mundis, conquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, &c. cum sint abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.* Tit. 1. versu decimo quinto. Et rursum Apocal. 22. versu vndecimo. *Qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Et certè vt manifestum est reprobationis signum, contra Deum contumaciter efferri, eiusque consilia reprehendere, ita ex aduerso non exigua prædestinatorum videtur nota, diuinæ voluntatis quamuis abstrusissimis decretis se humiliter submittere. Nunc ad probationes respondendum.

62 Ad I. Respondetur primò, impium illud dilemma in omni sententia dissoluendum esse; quando non tam gratuitam Dei prædestinationem, quam necessitatem gratiæ diuinæ, cuiusque efficaciam impugnat; cum tamen de fide sit, neminem quicquam boni, ad salutem perueniens, nisi præueniente Dei gratia excitatum efficere posse, neque etiam re ipsa quicquam boni effecturum vnquam, nisi gratia illa præueniens sit efficax: semper ergo licebit impio dicere, si sum prædestinatus, aut quomodolibet à Deo præordinatus, vt bene operer, non est cur sum sollicitus, sed Deus sua decreta exequendo, pro me erit sollicitus, vt gratia sua efficaci me excitet ad sollicitudinem, & faciat, vt sum sollicitus, &c. Eandem aut similem rationationem ex sola etiam præscientia diuina ab impijs constringi posse, iam antea ex Augustino ad obiectionem secundam notauimus.

63 Respondetur securdò, eam rationationem non solum impiam, sed etiam stultissimam esse, vt pote quæ se ipsam perimit: quia etiam si DEVS per seipsum decreuit mihi gloriam & gratiam congruam, quæ me efficaciter inducat & faciat operari, non tamen illa suum effectum habebit, aut habere poterit absque mea sollicitudine & cooperatione; neque vero etiam Deus gloriam adultis destinauit, nisi per meritavsq; ad finem perseveratura, vt dictum dubio præcedenti. Ergo si sum prædestinatus ad gloriam & gratiam congruam, non ideo debeo proteruius resistere diuinæ voluntati, meæque salutis curam abijcere, sed potius curare, vt oblata gratiæ diuinæ cooperer, atque ea supposita ita me decretis diuinæ voluntatis accommodem, vt merito sperare, & velut ab hoc signo colligere possim, me in numero electorum esse, &c. Atque huc pertinet quod ait Apostolus 2. Tim. 2. versu decimo nono. *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, Cognouit Dominus qui sunt eius; & discedat ab iniquitate omnis qui nomi-*

nat nomen Domini. Et versu vigesimo primo. *Si quis ergo emundauerit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum, & utile Domino, ad omne opus bonum paratum, Vtrumque ergo ad salutem requiritur, & prædestinatina notitia ex parte Dei, & cura propriæ salutis, ex parte hominis.*

64 Ad II. responderetur, alios viros doctos & sapientes, speciatim Sanctum Augustinum & Sanctum Thomam, aliter affectos fuisse: neque vero magnæ perfectionis est, Religionis iugum ideo solum ferre, quia incerta quadam, esto probabili opinione de modo diuinæ prædestinationis duceris, aliàs iugum id non laturus; cum sola per se vis & obligatio diligendi Deum satis ad hoc momenti habere possit & debeat. Sed bene est, quod illi viri docti solum de contingenti futuro loquuntur, quod nescire nos omnes pariter fatemur: quo enia nunc animo sumus, fortè scimus; sed quo cras futuri simus, non scimus.

65 Ad III. respondeo, nihil opus esse, falso præiudicio ac censura grauari celebratissimam & probatissimam sententiam, quæ ab hæreticorum sententia plus quam toto cælo differt. 1. quia illa tollit planè libertatem: quod nostra sententia minimè facit; cui etiam falso imponitur, quasi necessitatem extrinsecam inducat, cum solum necessitatem comitantem, seu consequentem inducat, quæ libertati nihil penitus præiudicat, vt suo loco dictum disputat. 2. quæst. 10. dubio octauo. 2. Illa Deum facit authorem & impulsorem scelerum; nostra minimè. 3. Illa Deum facit Tyrannum, qui ante præuisionem peccatorum absoluto decreto decernat omnibus damnandis æterna inferorum supplicia: nostra minimè. 4. Illa dum libertatem tollit, omnem veri peccati rationem tollit, ac proinde rursus Deum iniquissimum reddit Iudicem, dum eum peccatorum tam seuerum vindicem statuit, quæ dequirare in nostra non est potestate. Anne vero ad praxin & affectum humanum non multum interest, hoc aut illo modo sentire?

Ad IV. Respondeo falsum assumi: si enim Deus ex se ad inferni pœnas aliquos positiuo decreto destinasset, tum vellet & procuraret media necessaria ad eum finem, nimirum actiones quaslibet sceleratas, ad easque impelleret, &c. vt Calvinus eiusque assecla docent: quod tamen nos velut execrabilem blasphemiam detestamur. Vide Calvinum libro tertio Instit. capite vigesimo secundo §. 2. & capite vigesimo tertio §. 4. & Bezam in Actis Colloq. Mompel. part. 2. passim. In quibus hunc errorem etiam ex ipsis Calvinistis mollioribus non nemo & notauit, & damnauit, dum scribit: *Calvinus peccatum à Deo tanquam medium quoddam exequendæ reprobationi subordinatum seu tanquam necessarium huius consequens eidem substratum esse docet; eoque decretum hoc horribile ipse appellat. Ita vt ex illius sententia, reprobi primo nude ad exitum æternum: deinde ad peccatum ipsum inenitabiliter à DEO destinati sint. Qui sanè duplex & quidem insignis Calvinus error occurrere fortasse ac dissimulari potest; sed*

constanter excusari ac defendi nunquam potest. Ego quidem recitare nunc ista maluissim, sed à D. S. coactus veritati testimonium dare debui. Ita iste.

66 Quintò obijcitur. Videtur tollere zelum animarum. I. Nam si omnes saluandi ante omnem præuisionem mediorum sunt electi, ergo saluabuntur, etiam si ego prædicando, monendo nihil cooperer: quid ergo multum angar in procuranda aliorum salute? II. In sanctis viris zelum hunc non admodum excitat, nisi persuasio illa & spes, sua opera aliquos saluandos, qui aliqui damnarentur; quæ persuasio excludit illam electionem absolutam, & reprobationem negatiuam. III. Si quis dicat, Deus etiam hunc zelum absolutè prædefiniuit, & ut isti per te saluentur. Respondetur. Si ita est, nihil est, quod ego ad illum me excitem: ipse me excitabit.

Respondedo hanc obiectionem similem esse priori. Vnde breuiter negatur primum assumptum. Ad 1. rationem responderi potest primo negando sequelam antecedentis. Nam etsi ordine intentionis decreta sit gloria ante media; fieri tamen potuit aliquando, ut quoad subsistendi consequentiam dependenter fieret à certis medijs, ut in simili dicitur inferius quæstione quinta, dubio septimo. Respondetur secundo negando postremam consequentiam: sunt enim alia motiua, quæ zelum animarum excitant, ut mox dicitur.

67 Ad II. respondetur, si legantur Acta Apostolorum, simul cum epistolis Pauli, aliorumque Apostolorum, nunquam in eis, ut opinor, inuenietur, Apostolorum aliquem sibi hoc arrogasse, sua opera aliquos saluandos, qui alioquin, nisi ea particularis & indiuidua opera interuenisset, essent perituri: sed longe alia apud eos inueniuntur motiua, ut 1. illud Pauli, *Va mihi est, si non euangelizauero.* 2. Illud eiusdem, *Momentaneum est leuue tribulationis huius, &c.* Et, *Qui parce seminat, parce & metet.* 3. Illud eiusdem, *Charitas Christi urget nos:* neque enim charitatis est, negligere opera pietatis, si existimes eis alios non defuturos, sed potius præuenire alios. 4. Illud eiusdem, *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Neque verò vllum Sanctorum, etiam si maximum fecisset in Ecclesia fructum, audiui aut legi gloriantem: Ego per Dei gratiam hoc feci, & nisi ego fecissem, alius non fecisset, &c. sed contrarium potius, cum quis diceret, Etiam absque me non defuisset Deo aliud medium, quo bonum hoc perageret, &c. imò existimo, contrariam illam animi persuasionem Christianæ modestiæ non satis esse consonam. Augustinò quidem libro 1. de prædest. sanct. cap. 1. causam sui laboris indicare volenti satis fuit dicere: *Vnde enim scimus, ne forte DEVS noster id pec hanc nostram velis efficere seruitutem, quæ eis in CHRISTI libera charitate seruimus.*

68 Ad III. Iam antea responsum est in simili, nimirum Deum quidem excitare, sed non trahere, nisi tu sponte sequaris. Trahit enim volentem, ut Sanctus Augustinus: neque verò hoc agitur, ut tu prior te excites, à Deo non excitatus, sed vt

excitantem sequaris, & excitatus excites, seu potius animum applices ad noua semper opera bona faciendâ, &c.

Sextò obijcitur. Non videtur illa sententia, consentanea naturali rerum ordini, & cursui, ac gubernationi vniuersi. I. Quia iuxta eam dicendum foret, non solum omnes, qui modo saluantur, fuisse etiam saluandos, si Adam non peccasset, sed etiam omnes, qui modo damnantur, fuisse in illo statu rerum damnandos: sicut enim illi ante omnem præuisionem peccati Electi, ita hi in eodem rationis signo negatiuè sunt reprobat. II. Omnes homines, tam reprob. quàm electi (sed præcipuè electi) in statu innocentie debuissent nasci ex eodem semine, ex quo modo nascuntur, & alijsdem cibis, quibus modo aluntur; quia non solum animæ, sed etiam corpora in primo illo signo sunt prædefinita, ac proinde ex eadem prorsus materia, ex qua modo constant, in illo statu constare debuissent. Quæ tamen omnia sine specialissima & maxime extraordinaria, prouidentia & procuratore Dei fieri non potuissent, præsertim cum iam multi nascantur à reprobis & occasione peccatorum, & per adus peccaminosos, &c. ea verò tam extraordinaria prouidentia Dei sine solido fundamento non est asserenda. III. Omnes debuissent peruenire ad eodem gradus gloriæ, ad quos modo pertingunt: quod tamen de infantibus, item de Apostolis, B. Virgine, Ioanne Baptista, & similibus videtur incredibile.

Respondetur, non debere quidem diuinæ Prædestinationis processum ita consentaneum esse naturali rerum ordini ac cursui, quasi nihil in eo supra naturam peragi debeat; cum ipse met sit ordinis supernaturalis, non naturalis: attamen nihil ex eo absurdum & incredibile consequens esse. Ad probationes respondetur primò, nihil eorum necessario consequens esse: quia tametsi ordine intentionis electi omnes prædestinati sint ante præuisionem peccati, fieri tamen non potuit, iuxta diuinæ mentis dispositionem, ut alio quodam ordine independentiæ, siue secundum subsistendi consequentiam, Deus non prædestinaret omnes, nec præcisè ad hos vel illos gradus gloriæ, aut gratiæ, ante præuisionem peccati, sed simul cum præuisione peccati: quemadmodum vniuersim docuimus disputatione 2. quæst. 10. dubio 5. assert. 10. & paulo post iterum de Christo dicitur.

Respondetur secundo cum Suarez hic libro 1. de prædest. cap. 12. num. 11. potuisse Deum sine vlla difficultate, etiam durante statu innocentie, ita res humanas gubernare, ut seclusis peccatis, tandem ijdem homines secundum animas & corpora, eù eodè gradu gratiæ & gloriæ saluarentur, qui nunc saluantur: habet enim Deus in thesauris suæ sapientiæ & potentiæ infinitas vias & modos, quibus id facere posset. Vt autem ijdem omnes tunc damnarentur, nihil opus erat, etiam ob eam causam, quod damnatio non fuerit decreta, nisi post præuisionem peccati: reprobatio autem negatiua, seu prætermisio aliorum in prædestinatione nec ex se necessariò supponit illo-

rum existentiam; neque necessario infert damnationem; cum prætermitti absolute in statu puræ naturæ relinqui potuissent, atque etiam insuper in posteriori aliquo signo prædestinari, ut superius dictum. Vtrum autem illorum absolute futurum fuisset, ipse optimè nouit, qui sua consilia perfectè solus nouit; quis enim consiliarius eius fuit? ego tamen in priorem responsionem magis inclino.

71 Septimo obijcitur, ex hac sententia plurimum videri minui beneficium Redemptionis, & gratitudinem, quam Christo debent omnes electi ratione Redemptionis, & omnium gratiarum, quas in vita accipiunt, & salutis æternæ, quam obtinent: quia iuxta illam, etiamsi Christus eos non redemisset, æquè bene illi erant saluandi, & in eadem sanctitatis & gloriæ mensura. Siquidem Christus ex ea sententia non fuit causa meritoria prædestinationis, sed solum executor. Quod auctores illi necessario fateri debent, cum ponant electionem omnium & singulorum factam etiam ad certum sanctitatis & gloriæ gradum, ante omnem præuisionem permissionis peccati & futurorum, & independenter ab hoc vel illo modo exequendi: cum tamen Christus non fuisset venturus, nisi Adam peccasset, neque adeo etiam vel Incarnatio Christi, vel passio eius fuerit præordinata ante præuisionem peccati.

72 Respondeo, nihil minui; quia vltro fateor, ipsam quoque prædestinationem omnium factam esse ex meritis Christi, & non solum executionem: quia tametsi CHRISVS non fuisset venturus in carne, si Adam non peccasset, ac proinde quoad subsistendi consequentiam Christus non fuerit prædestinatus ante præuisionem peccati; ordine tamen intentionis prior fuit Christi Incarnatio, quam permissio peccati, aut etiam aliorum hominum vel Angelorum prædestinatio, ut dudum docui in materia de Incarnat. & rursum dicitur dubio septimo. Quomodo autem alij auctores, qui ponunt CHRISTVM primum prædestinatum post præuisionem peccati, ad hanc obiectionem respondeant, ad me nihil attinet.

73 Dices, saltem passionis & mortis Christi meritum minui, quando ea non est prædestinata, nisi post præuisionem peccati. Respondeo I. meritum passionis ac mortis CHRISTI potissimum ac principaliter consistere in voluntate, ac præparatione animi ad patiendum; qualis esse potuisset etiam ante permissionem peccati. Responderetur secundo. Tametsi quidem passio Christi ordine intentionis non fuerit prædestinata ante permissionem peccati, tamen quoad subsistendi consequentiam non erat omnino posterior Incarnatione Christi: quia sicut hæc non fuisset, si peccatum non fuisset, ita etiam non erat futura, nisi in carne passibili, & subsecutura passione ac morte, sine qua proinde etiam non erat futura prædestinatio ex meritis Christi.

74 Atque hæc magis consona videntur nonnullis communi sensui Scripturæ & Sanctorum Patrum, qui ita loquuntur de Incarnatione, atque etiam de Redemptione Christi, ac si absque illa

nemo saluus esse posset, sed omnes essent perituri ac damnandi, nec salus ex vi decreti diuini nobis aliunde esset proventura: quanquam hæc intelligi optimè possent secundum ordinem executionis, & supposita permissione peccati. An, verò hinc absolute consequens sit, neminem fore saluandum, nisi Adam peccasset, quandoquidem si ille non peccasset, Christus non erat venturus; & si Christus non esset venturus, nullus erat prædestinandus; siquidem omnes per Christum fuerunt prædestinati, dicitur infra dub. 7.

75 Octaui obijcitur. Hæc sententia explicata populo, & diligenter expensa, parit scandalum, & licentiam vitæ, torporem inijcit, & amaritudinem animi & desperationem adfert. I. Quia constat quosdam ex ea sententia in grauissimos moerores, & barathrum desperationis delapsos; alios verò doctissimos & optimos viros eam grauius eo nomine accusare; quodque metuerent, sibi effrenem vitæ licentiam, si eam in animum demississent. II. Speciatim hodie plurimi sunt, qui occasione disputationum, quæ in Hollandia & coniunctis Prouincijs maximè, iam plus quam decennium vigent, eius sententiæ imaginatione, afflicti & perturbati sunt.

76 Respondeo, hac de re multa iam dicta esse superius ad obiectionem quartam, quibus addo; sententiam hanc diligenter expensam, & bene intellectam, apud animos pios, Deumque timentes; nullum parere scandalum; nisi forte, ut subinde fit, falsa quædam ei affingantur, ut hac ratione etiam bonis exosa reddatur; quia, ut dictum, *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.* Psalmo 118. Quid enim in hac re non summæ potius consolationis, quam scandalali, quod Deus sola sua gratuita bonitate innumeras quodammodo hominum Angelorumque myriades prædestinauerit ad gratiam & gloriam, alijs, quibus nihil debebat, prætermittis; & vtrisque interim plena & perfecta libertate tam ad bene, quam male agendum relicta; licet infallibiliter illi quidem ante finem vitæ bene sint acturi, hi malè; atque in eo statu vtrique iuxta præscientiam Dei mediam decessuri. Annon idem ferè in omni sententia dicendum?

77 Annon gratis Deus saltem ad gratiam congruam saluandos omnes prædestinauit; quo facto iam ipsi quidem & omnes, & soli, infallibiliter saluantur? Quid de cætero refert, quod gloriam post præuisionem meritorum prædestinavit, si gratiam gratis prædestinauit, ex qua, supposita scientia Dei media, quæ negari nullo modo potest, infallibiliter consequitur gloria, & quidem apud eos omnes & solos, quibus ea gratia Electorum propria gratis prædestinata est? An ipsam etiam huius gratiæ gratuitam prædestinationem negabimus, ut scandalum declinemus, contra apercissimas Scripturas, contra luculentissimas Augustini, Fulgentij, Prosperij, Cælestini, ipsiusque Ecclesiæ disputationes, & decisiones? Quod si ea sententia, etsi per se verissima, aut falsis præiudicij & interpretationibus deprauata, aut in tempestiuè disputata, rudibus quibuslibet proponatur, quid mirum si scandala oriantur, non

eius sententiæ vitio, sed deprauantium, aut imprudenter proponentium culpa?

78 Quam in hac ipsa etiam re, & vbi de sua ipsius sententiâ circa prædestinationem agit, ita cauendam sapienter dudum admonuit Augustinus libro de bono perseuer. cap. 16. vt tamen etiam veritas suo loco non taceatur. [Dicatur ergo verum, inquit, maximè vbi aliqua quæstio vt dicatur impellit, & capiant qui possunt: ne forte cum taceatur propter eos, qui capere non possunt, non solum veritate fraudentur, verum etiam falsitate capiantur, qui verum capere, quo caueatur falsitas, possunt. Facile est enim, imo & vitale, vt taceatur aliquod verum, propter incapaces. Nam vnde est illud Domini, Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare modo, &c. Sed alia est ratio verum tacendi; alia verum dicendi necessitas. Causas verum tacendi longum est omnes quærare vel inferere: quarum tamen est hæc vna, ne peiores faciamus eos, qui non intelligunt, dum volumus eos, qui intelligunt, facere doctiores: qui nobis aliquid tale tacentibus doctiores quidem non fiunt, sed nec peiores fiunt, &c.] *Hæc Augustinus.*

79 Ad primam probationem respondetur, alios ipsius etiam diuinæ præscientiæ infallibilitate fuisse scandalizatos, vt ex Augustino superius retulimus. *Sunt etiam, inquit eodem capite decimo sexto Augustinus, qui propterea vel non orant, vel frigide orant, quoniam Domino dicente didicerunt, scire Deum, quid nobis necessarium sit, priusquam petamus ab eo. Num propter tales huius sententiæ veritas deserenda, aut ex Evangelio delenda putabitur? Sane quidem existimo, paucissimos ex ijs, qui occasione cogitate prædestinationis scandalizantur, eo præcisè scandalizari, quod nostram doctrinam sibi propositam habeant; tum quia pauci eam intelligunt: tum quia facile possunt, si volunt, in oppositam sententiam ire, quod nulli prohibemus: sed plerique scandalizantur, siqui scandalizantur, aut occasione doctrinæ Calvinisticæ de prædestinatione, quæ à nobis est alienissima, vt dictum, aut circa prædestinationis, aut diuinæ præscientiæ infallibilitatem in genere; vnde sumitur vulgatum & impium illud dilemma, Aut sum prædestinatus, aut non, &c. aut falsa informatione & propositione eius doctrinæ.*

80 Viris illis doctis & pijs, quoties obijciuntur, opponimus doctiores & sanctiores Sanctum Augustinum, & S. Thomam, aliosque innumeros, vt superius dictum. Et audiui ipse alios viros pios & doctos e contrario asserentes, suppositis nimirum probabilibus indicijs factæ de se prædestinationis, magno sibi solatio & ad pietatem incitamento esse, quod Deus tam singularem de se, aliisque electis curam & prouidentiam, cum gratuita illa dilectione coniunctam habeat. Sed & supra dub. 3. Sixtum Senensem attestantem vidimus, oppositam sententiam, cum à se prædicaretur, plerisque pijs & doctis Theologis non fuisse probatam.

81 Ad II. Respondeo, eo ipso, quod occasione Hollandicæ controuersia ea perturbatio conscientiarum oritur, illos qui obijciuntur, vtique non

ex nostræ sententiæ imaginatione afflictos & perturbatos esse, sed ex imaginatione Calvinisticæ seu Gomaristicæ sententiæ, quam toto cœlo à nostra diuersam esse superius diximus ad quartam objectionem. Interim explicatio solida, prudens, & sincera omnem perturbationem quibusque intelligentibus facile poterit abstergere. Nequè vero par est, vt odio vnius hæresis, in aliud extremum declinemus: quando præsertim in vtroque extremo hæreses inueniuntur, vt in proposito accidit, vbi in vno extremo est hæresis Calviniana & Gomaristica; in altero, hæresis Pelagiana, & Arminiana, partim etiam Lutherana ex dictis quæstione quarta dubio tertio, vt proinde necessario quantum ab vna recedis, tantum ad alteram accedas. In medio ergo consistit & veritas.

Præter hoc obijciuntur adhuc tria. 1. quod secundum hanc nostram sententiam reprobati ante præuisionem operum non solum negatiuè, sed etiam positiuè videantur exclusi. 2. quod ea ratione consequens sit, non solum personas ipsas, omnesque gradus gratiæ & gloriæ, sed etiam omnia opera bona cum omnibus suis circumstantijs fuisse à Deo ante præuisionem futurorum prædestinata; quod non videtur posse dici, &c. 3. quod non consentiat cum Augustino loquente de prædestinatione Angelorum. Sed hæc inferius suis locis expendentur: primum quidem quæstione septima dubio quarto, vbi de reprobatione agitur; secundum hac quæst. dub. sequenti; tertium dub. 9.

Iam vero ex omnibus rationibus in contrarium adductis atque hætenus dissolutis, iure merito cum Suarez lib. 3. de auxili. cap. 19. num. 28. dicere possumus, [communem hanc & receptam doctrinam; aduersantium conatu non tantum nihil labefactari, sed magis etiam illustrari & persuaderi. Quia hæc Electio nec libertati derogat, neque meritis. Item neque in aliquo minuit gratiam & prouidentiam erga reprobos; aliunde vero exaggerat amorem Dei erga prædestinatos plurimum, consonat Scripturis, conciliat dicta Sanctorum, & præsertim Augustini; est iuxta sensum communem antiquorum Theologorum; est radix valde proportionata singularis prouidentie cum prædestinatis. Est ergo illa sententia omnino præferenda.] *Et Henriquez lib. vlt. cap. 11. §. 5. & 7. ait, [hanc sententiam planè constare ex multis D. Augustini locis, qui vnus hac in re valeat pro mille testibus; item magis decere ad manifestationem diuinæ bonitatis, sapientiæ, & gloriæ, & vt ciuitas Hierusalem cœlestis esset ex viuis & electis lapidibus ordinatissime constructa, cum certo numero & pulcherrimo ordine gradusque dispositis; qualis ad propositum describitur Ezech. cap. 40. & Apocal. 21. secundum certam mensuram auream eximij artificis, &c. Vt in corporali mundi machina Deus fecit cœlorum numerum, cum certo stellarum aspectu & numero, quas varia magnitudine & fulgore disposuit, ad pulchritudinem orbis.]*

Et infra capite 12. §. 2. vocat hanc receptam

B. Thomæ, & Theologorum (quasi) consentientem assertionem.